

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

JAMES BALDWIN

BEN SENİN ZENCİN DEĞİLİM

JAMES
BALDWIN

DERLEYEN VE YAYIMA HAZIRLAYAN: RAOUL PECK

BEN SENİN ZENCİN DEĞİLİM

KIRMIZIKEDİ

2. BASIM

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

ÇEVİREN: SEVİN OKYAY

James Baldwin

1924'te Harlem'de (New York) doğdu. Romancı, denemeci, oyun yazarı, şair, toplum eleştirmeni ve yirmiden fazla kitabın yazarıdır. Cinsellik ve kimlik sorunu gibi konuları işleyen romanları, insan haklarını savunan ve ırkçılığa karşı yazılarıyla tanındı. İlk romanı *Go Tell It on the Mountain* (Git Onu Dağda Anlat) 1953'te mükemmel eleştiriler alarak çıktı ve deneme seçkileri *Notes of a Native Son* ile *The Fire Next Time* (Bundan Sonrası Ateş) çok satan ve onu insan hakları hareketinde etkin hale getiren kitaplar oldu. Baldwin, Birleşik Devletler'in bitip tükenmek bilmeyen ırkçılığı ile eşcinsel korkusundan kaçmak için yıllarca Fransa'da yaşadı. 1987'de Paris'te öldü.

Raoul Peck

Tarihsel, siyasi ve sanatsal çalışmalarıyla tanınan bir sinemacıdır. Haiti'de doğdu; Kongo, Fransa, Almanya ve Birleşik Devletler'de büyüdü. Yapıtları arasında *The Man by the Shore* (Yarışma, Cannes 1993); *Lumumba* (Cannes 2000, HBO) ve *Sometimes in April* (2005, HBO) adlı filmleri vardır. Şu sıralarda Fransız ulusal film okulu La Fémis'in başında görev alan Peck en son kurmaca filmi *The Young Karl Marx*'a (2017) imza attı.

Sevin Okyay

25 Kasım 1942'de İstanbul'da doğdu. Arnavutköy Amerikan Kız Koleji'nden mezun oldu. 1964'ten beri çevirmenlik yapıyor. 1975'te başladığı gazetecilik hayatında *Politika*, *Dünya*, *Ayrıntılı Haber*, *Milliyet*, *Hürriyet* gazetelerinde görev aldı. Sinema eleştirileri, caz, polisiye edebiyat ve spor üzerine yazıları; *Gergedan*, *Şehir*, *Kapris*, *Start*, *Gösteri*, *Elele*, *Hürriyet Pazar*, *Kadın*, *Milliyet Sanat*, *Radikal İki* gibi dergi ve gazete eklerinde yayımlandı. *İlk Romanım* adlı romanından sonra, film eleştirilerini 120 Filmde *Seyriâlem*, yazı ve denemelerini *Çiçek Dürbünü*, spor yazılarını *Gol Atan Kaleye* kitaplarında bir araya getirdi. Birçok çeviriye imza attı.

Kırmızı Kedi Yayınevi: 1248

Çağdaş Dünya Edebiyatı: 117

Özgün adı: *I Am Not Your Negro*

Ben Senin Zencin Değilim

James Baldwin

Derleyen ve yayıma hazırlayan: Raoul Peck

Önsöz: Aleksandra Strauss

Çeviren: Sevin Okyay

Önsöz © Aleksandra Strauss, 2017

James Baldwin metinlerinden tüm alıntılar ve metin © James Baldwin Estate, 2017

Derleme ve giriş metni © Raoul Peck, 2017

I Am Not Your Negro adlı film esas alınmıştır © Velvet Film, Inc. ve Velvet Film, SAS

(*I Am Not Your Negro*, Velvet Film, Inc. firmasının bir ticari markasıdır.)

© Kırmızı Kedi Yayınevi, 2019

Yayın Yönetmeni: Enis Batur

Editör: Pelin Mestçi

Kapak Tasarımı: Cüneyt Çomoğlu

Sayfa Tasarımı: Eylem Sezer

Bu kitabın çevirisi, Penguin Random House, LLC bünyesindeki The Knopf Doubleday Group'un bir markası olan Vintage Anchor Publishing ile yapılan bir anlaşmayla yayımlanmıştır.

Nisan 2009'da Raoul Peck'e yazılmış ancak yayımlanmamış bir mektuptan bir alıntının bu kitapta yayımlanmasına izin veren Gloria Karefa-Smart'a müteşekkirimiz.

Bu telif hakkı sayfasının devamı sayfa 137'de yer almaktadır.

Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni alınmaksızın, hiçbir şekilde kopyalanamaz, elektronik veya mekanik yolla çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

Birinci Basım: Haziran 2020, İstanbul

İkinci Basım: Haziran 2020, İstanbul

ISBN: 978-605-298-651-6

Kırmızı Kedi Sertifika No: 40620

Baskı: WPC Matbaacılık San. Tic. A.Ş.

Osmangazi Mah. Mehmet Deniz Kopuz Cad. No: 17

Esenyurt / İSTANBUL T: 0212 886 83 30

Sertifika No: 35428

Kırmızı Kedi Yayınevi

kirmizikedi@kirmizikedi.com / www.kirmizikedi.com

www.facebook.com/kirmizikedikitap / twitter.com/krmzikedikitap

Ömer Avni M. Emektar S. No: 18 Gümüşsuyu 34427 İSTANBUL

T: 0212 244 89 82 F: 0212 244 09 48

James Baldwin

BEN SENİN ZENCİN DEĞİLİM

Derleyen ve Yayına Hazırlayan: Raoul Peck

Çeviren: Sevin Okyay

İçindekiler

Giriş: Kişisel Bir Not	7
Yeni Mecazlar Var:	
Gloria (Baldwin Karefa-Smart) ile Tanışmak	11
Yazma Süreci Üzerine Notlar	15
<i>Ben Senin Zencin Değilim</i> 'i Kurgulamak	19
Ben Senin Zencin Değilim	23
Üstüme Düşeni Yapmak	31
Kahramanlar	39
Tanık	49
Safiyet	75
Zenciyi Satmak	95
Ben Pis Zenci Değilim	127
Jenerik	133
Bibliyografya	135
İzinler	137
Fotoğraf Listesi	139

ÇEVİRMENİN NOTU

Kitabın orijinalinde karaderililer; döneme, o sıradaki olaylara, söyleyen kişiye veya yer aldığı bağlama göre “colored”, “black”, “negro” ya da “nigger” diye adlandırılıyor. Bunlardan *colored*’ı “siyahi”, *black*’i “siyah”, “kara” ya da “karaderili”, *negro*’yu “zenci” ve *nigger*’ı ise “pis zenci” diye çevirdim. Aslında, bilindiği üzere *Negro* ve *Nigger*’ın Türkçede karşılığı yok, çünkü bizim Afrikalı çocuklarla alıp veremediğimiz yok. Bunlar arasında esas sorun *Nigger*’da. Çünkü hiçbir kelimeyle ona yüklenmiş, küçümsemeyi, hakareti, yerin dibine batırmayı, öldürme arzusunu ifade edemeyiz... Başına bir sıfat koyup “Pis Zenci” yapmayı tercih ettim. Afro-American ise, Afrikalı-Amerikalı olarak kalmıştır.

Giriş

KİŞİSEL BİR NOT

Raoul Peck

James Baldwin'i okumaya daha o zamanlar bile göçebe tanımını hak eden ve beni Haiti'den Kongo'ya, oradan Fransa'ya, Almanya'ya ve Amerika Birleşik Devletleri'ne götürecek hayatımda yüz yüze geldiğim çelişkiler için mantıklı açıklamalar arayan on beş yaşında bir çocukken başladım. Aimé Césaire, Jacques Stephen Alexis, Richard Wright, Gabriel García Márquez ve Alejo Carpentier ile birlikte, James Baldwin "bana ait" diyebileceğim az sayıda yazardan biriydi. Bildiğim, içinde sadece bir dipnot ya da üçüncü sınıf karakter olmadığım bir dünyadan söz eden yazarlar. Tarihi tanımlayan ve benim etrafımda gördüklerimle eşleşen yapılar ve insan ilişkilerini tanımlayan hikâyeler anlatıyorlardı.

Dünyanın en güçlü ordusuyla (Napolyon'un ki) savaşıp onu yenmiş ve emsalsiz bir tarihsel yöntemle köleliği aniden durdurmuş, 1804'te dünyanın ilk başarılı köle devrimini gerçekleştirdiği için kendi hakkında sağlam bir fikri olan bir ülkeden geliyorum.

Amerikalardaki ilk özgür ülkeden, Haiti'den söz ediyorum (çoğunun inandığı gibi Amerika Birleşik Devletleri değil). Haitililer baskın olan hikâyenin gerçek hikâye olmadığını hep bilmiştir.

Başarılı Haiti Devrimi tarih tarafından göz ardı edildi çünkü o sıralarda gündemde olan köle hikâyesini inanılmaz kılıyordu. Uygarlaştırma gerekçesinden yoksun kalınca, on dokuzuncu yüzyıl sonunun sömürge fetihleri ideolojik olarak imkânsız bir hal alabilirdi. Ve eğer dünya bu “vahşi” Afrikalıların yüz yıldan az bir süre önce onların güçlü ordularını (özellikle de Fransız ve İspanyol ordularını) yok ettiğini bilseydi, bu gerekçe ayakları üzerinde duramazdı.

Devrin dört süper gücünün yaptığı ise beklenmedik biçimde barışçıl bir oybirliğiyle Haiti'nin, bu ilk siyah cumhuriyetin faaliyetini durdurmak, onu sıkı ekonomik ve diplomatik ambargo altına almak ve yoksulluk ile ilgisizlik içinde boğmak oldu.

Sonra hikâyenin hepsini yeniden yazdılar.

Hemen ardından New York'taki çocukluk yıllarımı hatırlıyorum. Daha “uygar” bir dönem, diye düşünmüştüm. 1960'lı yıllardı. Brooklyn'de, vaktiyle Yahudi mahallesi olan Flatbush Avenue'da, geniş ailemin başka üyeleriyle oturduğumuz, koskoca orta sınıf apartman dairesinin mutfak duvarında, üzerinde John F. Kennedy ve Martin Luther King, Jr. görseli olan bir tür büyük Şark halısı asılıydı: Dava uğruna ölen iki kişi, her ikisi de devirlerinin efsanesiydi.

Ancak saygı gösterilen bu duvar halısı gerçeğin tamamını söylemiyordu. İkisi arasındaki hiyerarşiyi, aralarında var olan güç dengesizliğini açıkça görmezden geliyordu. Ve böylelikle kısa süreyle yolları kesişen ve geride puslu

ve zehirli bir anlaşmazlık atmosferi bırakan bu iki paralel hikâyeyi anlama ihtimalini hükümsüz kılıyordu.

Hem icracısı hem de oyuncusu olduğum bir mitosta büyümüşüm: Tek ve benzersiz bir Amerika mitosu. Senaryo iyi yazılmıştı, müzik hiçbir anlam bulanıklığına meydan vermiyordu, bu ütopyanın aktörleri, ister siyah olsunlar ister beyaz, ikna ediciydi. Hasılat rekorları kıran bu filmin yapım değerleri fevkaladeydi. Ender aralıklı aksamalarla mitos hayattı, gerçeklikti. Kennedy'leri, Bobby ve John'u ve Elvis'i, Ed Sullivan'ı, Jackie Gleason'ı, Dr. Richard Kimble'ı ve Mary Tyler Moore'u çok iyi hatırlıyorum. Öte yandan Otis Redding, Paul Robeson ve Willie Mays sadece müphem çağrışımlar, hafızamın *hard disk*'inde "hoşgörülen" soluk hikâyelerdi. Televizyonda *Soul Train* vardı elbette ama çok daha sonraları ve hiçbir reklam sahibini rencide etmeyecek bir saatte, cumartesi sabahları yayınlanırdı.

Medgar Evers 12 Haziran 1963'te öldü. Malcolm X, 21 Şubat 1965'te öldü. Ve Martin Luther King, Jr. da 4 Nisan 1968'de öldü. Beş yıllık sürede bu üç adam da suikasta kurban gitti.

Karaderiliydiler, ama onları bağlayan tenlerinin rengi değildi. Hayli farklı muharebe meydanlarında savaştılar. Ve hayli farklı şekilde. Ama sonunda üçü de tehlikeli sayıldı, bu yüzden de harcanmaları mümkündü. Çünkü ırksal karmaşanın sisini ortadan kaldırıyorlardı.

Onlar gibi James Baldwin de sistemin ciğerini okumuştı. Ve bu adamları biliyor, onları seviyordu.

Medgar, Malcolm ve Martin arasındaki karmaşık bağları ve benzerlikleri sergilemeye kararlıydı. Onlar hakkında yazmayı planlıyordu. Son kitabını, *Remember This House*'ı yazacaktı.

Ben bu üç adama ve onların suikastlarına çok sonra rastladım. Gene de bu üç olgu, tarihin bu unsurları benim kendi derin ve mahrem kişisel düşüncelerim için, kendi ırkçılık ve entelektüel şiddet tecrübelerim için başlangıç noktasını oluşturur. “Kanıt” da diyebilirsiniz.

İşte James Baldwin’e gerçekten ihtiyaç duyduğum nokta tam da budur. Baldwin hikâyeleri yapısöküm sistemince tahlil etmeyi de yeniden başlangıçtaki doğru sıra ve bağlamlarına koymayı da bilirdi. Benim özgürlüğüne kavuşmuş bir ulusun hikâyesiyle, modern Amerika Birleşik Devletleri’nin hikâyesiyle onun kendi acılı ve kanlı kölelik mirası arasında bağ kurmama yardım etti. Noktaları birleştirebiliyordum.

Baldwin bana bir ses verdi, kelimeleri verdi, retorığı verdi. Cenazesinde Toni Morrison “Bana mesken tutulacak bir lisan verdin, öylesine kusursuz bir armağan ki bu, kendi içimim gibi görünüyor” demişti. Baldwin, bütün bildiklerime ya da içgüdü veya tecrübeyle öğrendiklerime bir isim, bir biçim verdi. Artık ihtiyacım olan bütün entelektüel cephaneye sahiptim.

Elbette hâlâ bizi döven kuvvetli rüzgârlar var. Şimdiki uyumsuzluk, cehalet ve karışıklık çağı yorucu. Önümüzdeki yolda zorluklar yaşanmayacağını ya da akıl sağlığımızın şiddetli sorunlarla karşılaşmayacağını düşünecek kadar saf değilim. Benim taahhüdüm bu filmin gömülmesini veya dışlanmasını önlemek. Ve bu taahhüt kesin. James Baldwin’in dediği gibi “eksantrik bir vatansever” ya da “gözü dönmüş bir manyak” olmak istemiyorum.

Yeni Mecazlar Var

GLORIA İLE TANIŞMAK

(BALDWIN KAREFA-SMART)

Nerelerdesin, Raoul? Neredeysen, umarım Her Şey iyidir. Bilmiyorum 1973'ten bu JB alıntısına rastladın mı: "Yeni mecazlar var. Yeni sesler var. Yeni ilişkiler var. Erkek ve Kadın farklı olacak. Çocuklar farklı olacak. Parayı hükümsüz kılmak zorundalar. Bir erkeğin hayatını bundan değerli hale getirmek zorundalar. Çalışma fikrini angarya değil de keyif haline getirmek zorundalar."

—Gloria Karefa-Smart,
Raoul Peck'e mektup, Nisan 2009

James Baldwin'ın kızkardeşi Gloria Karefa-Smart ile on yıl önce, Washington D.C.'nin, ziyaret etmek için tehlikeli bir yer olduğu günlerden beri oturduğu, nezihleşmiş eski bir karaderili mahallesinde bana kapıyı açtığı anda tanıştım. İki hafta önce James Baldwin'ın hayatı ve eserlerinin biyografik haklarından faydalanma imkânı için Baldwin terekesine

yazmıştım; daha belirsiz bir şekilde, özellikle henüz tanımlanmamış bir film üzerinde çalışmak için izin istiyordum. Bu aşamada talep edilecek malzeme konusunda pek emin değildim. Bu çetin, imkânsız, eşi benzeri görülmemiş film projesinin ne olması gerektiği ya da olacağını bilmiyordum. Sadece “Baldwin”e ilişkin herhangi bir şeyi ele alacaksam, bunun güçlü ve özgün olması gerektiğini biliyordum.

Ve oradaydım işte, beni yabancılara ender olarak açılan sığınağına buyur etmiş tatlı dilli, canayakın ve bilge bu hanımla çay yudumluyordum. Washington D.C.’deki o gün ilham verici ve son derece inanılmazdı. Gloria’da bir ruh ikizi, bir dost ve her şeyin üstünde sohbetin çabucak gerçek, doğrudan ve samimi bir hal aldığı bir müttefik bulmuştum. Kendimi evimde gibi hissettim.

Gloria filmlerimi, özellikle de Kongo’nun ilk başbakanının 1961’de suikasta kurban gitmesi hakkındaki *Lumumba*’yı izlemişti. İşlerimi ve ele aldığım temaları biliyordu. Bu konuların onun kendi hayatıyla ve kendi siyasi anlatısıyla ilişkili olduğunu keşfettim. Daha sonraları bu ortak ilgi kalıcı bir muhabbete dönüştü. Gloria benim kuşku, başarısızlık ve yenilgi yıllarımı tutku ve neşe dolu keşif yıllarına dönüştürmekte kararlıydı.

O ilk buluşmadan sonra Gloria bir kere bile hayatımdan çıkmadı. Projeyi daima destekledi, dertli dönemlerde de sonraki başarılı dönemlerde de orada oldu, bana eşlik etti. Varlığı bütün bu yolculuğun en değerli ve el üstünde tutulan hazinesi haline geldi.

Terekenin bana bahşettiği yetki cömertti, eşi görülmedikti. Yıllar geçtikçe, yetkimi yenilemenin ayrıntılarıyla ilgilenmeyen Gloria, benim başka hiçbir şeye aldırmandan tamamiyle

projenin başarısına odaklanmama izin verdi —ki film işinde bu kesinlikle bir istisnadır.

Dört yıllık belirsiz çabalarımın ardından Gloria bir gün bana filmin belirleyici anahtarını verdi. James Baldwin'ın hiç bitirmediği kitaba ilişkin, “*Remember This House Doğrultusunda Notlar*” mektuplarından oluşan yaklaşık otuz sayfalık bir paket teslim etti.

Öylesine vermiş gibi “Al, Raoul, sen bunlarla ne yapacağını bilirsin,” dedi.

Ve gerçekten de hemen bildim. Hiç yazılmamış bir kitap! Hikâye budur. Ve ne karakterler! Medgar Evers, Malcolm X ve Martin Luther King, Jr.. Notlar başlangıç için pek bir şey sayılmasa da Baldwin hakkında başka her şeyin elimin altında olduğu düşünüldüğünde sahip olduklarım gerektiğinden fazlaydı. Benim görevim o yazılmamış kitabı bulmaktı. *Ben Senin Zencin Değilim* bu arayışın olmadık sonucudur.

O halde bir kez daha teşekkürler, Gloria. Senin sonsuz sabrın, sağduyulu zekân ve sınırsız sevecen desteğin olmaksızın bunun tek bir bölümü bile hayat bulamazdı.

YAZMA SÜRECİ ÜZERİNE NOTLAR

Övünmek gibi olmasın ama itiraf etmem gerekir ki bir yazarın sadece daha önceden var olan metinlerinden yaratılmış başka bir film örneği bilmiyorum. Özellikle bu metinler, yayımlanması düşünülmemiş kişisel notlar, mektuplar, elyazmaları, konuşmalar ve basılı kitaplar gibi çeşitli kaynaklardan toplandıysa. Başlangıçta tanımlanmış belirli bir kılavuz olmaksızın, tasavvur edilemez bir film hakkında kuramlar oluştuyordum.

O halde somut, pratik bir şekilde nasıl başlamalı?

Bir müddet körü körüne dolaştıktan sonra, tamamlanmış bir belgenin ilk müsveddesini yaratmadan filmi gerçekleştirmek yolunda ilerleyemeyeceğimi anladım. İyi de böyle bir metni nasıl yaratmalı? Uyarlama olamazdı, kronolojik anlatıyı bir yana bırakın, basit derlemeyi de... Dramatik bir yapıya ihtiyacım vardı; başı, ortası ve sonu olan bir hikâyeye, tıpkı herhangi bir senaryoda olduğu gibi. Ancak bu özel durumda kelimeler, değerli bir mozağin etiketlenmemiş parçalarıyla dolu büyük bir kavanoz gibi, zaten vardı. Her

parça, gelecek vaat eden bir elmadı. Bir arada dokunmuş, birbirleriyle çelişen ve hatta bazen çarpışan katmanlı anlamlar ile hikâyeler yaratmak için, emsalsiz değerini açığa vursun diye ayarlanması gereken, uygun rezonans için konumlanmış bir elmas. Baldwin'in notlarında yazdığı gibi, "acayip bir bumber yemeğı" yapmak istiyordum.

Saygın bir yazarın dağınik eserlerinden bir operanın senaryosunu kotaran bir libretto yazarı gibi, çoktan göçüp gitmiş yazarın ruhuna, felsefesine, kavgacılığına, sezgisine, mizahına, şiirine ve maneviyatına hep saygıyla yaklaşp onları titizlikle korudum. Daha başlangıçtan, ileride sayısız tuzak olduğu belliydi.

Önce, malzemenin kendisi: Daktiloya çekilmiş notlardan oluşan ve belirli formatı bulunmayan, tekrarlanan düzeltmelerin olduğu, silinmiş yerler içeren birçok sayfa. Daha en baştan "*Bu Evi Hatırla*'ya Yönelik Notlar"ın bu librettonun temelini oluşturacağı belli olsa da, elyazmasını tamamlamak için ihtiyacım olan ek metinleri bulup dahil etmenin ve bunu Baldwin'in düşünceleri ile niyetlerine ihanet etmeden ya da onlar üzerine sonradan fikir yürütmeden yapmanın çetin bir iş olacağı açıktı.

İlk müsvedde elli sayfadan uzundu (üç saatlik film), tutarlı bir hikâye olabilecek sağlam bir senaryoydu. Bu kesinlikle rahatlatıcı olsa da daha başlangıçtı. Versiyondan versiyona kendime daha fazla özgürlük tanıdım; paragrafları, cümlecikleri, daha nadiren de kelimeleri tersyüz ettim. Sonra benim için faydalı olacak şekilde Baldwin'in çoğı kez defalarca farklı belgeler, mektuplar ya da notlarda aynı cümle, fikir ya da anlatıyı, ufak değışiklikler ya da farklı akıl yürütmelele yeniden yazdığını keşfettim. Bu ise bazı durumlarda

amaca en iyi uyan versiyonu kullanabileceğim, konudan karmaşık sapmaları değiştirebileceğim, hatta bir versiyonun başı ile diğerinin sonunu karıştırabileceğim anlamına geliyordu. Umarım Mr. Baldwin, bir yazarın “mutfağı” na ölümünün ardından yapılan bu istilayı bağışlar.

Bu elyazmaları üzerinde çalışmak iş başındaki bir üstad da değerli bir bakış atmama izin verdi, Baldwin’in yazılarını nasıl işlediğini, düşüncelerini nasıl beslediğini gözlemleme ve anlama şansı buldum. Yer yer, daha sonra başka bir kompozisyonda daha kesin bir biçim edinilecek bir fikir ya da düşüncenin benzer ama kademeli versiyonlarında farklı söyleyişlerini keşfettim. Kardeşi David Baldwin’e yazılan özel mektupta yapılan bir gözlem daha sonra bazı notlara serpiştirilebiliyor, derken basılı bir denemede iğneli bir cümle olarak ortaya çıkıyordu. Pek çok yazar gibi James Baldwin de notları ve fikirleri nihai şekil ve hedeflerini bulmadan önce, onları birkaç kez yeniden kullanıyordu. Bu elyazmasının ayrıntılandırılması için gerekli geçiş ya da formülasyonları bulmama izin veren de bazen farklı versiyonların yan yana gelmesiydi.

Tabii Baldwin’in sözcüklerine sadık kalma ilkesinin kimi ihlalleri de oldu. Örneğin, Baldwin’in “Bill”den bahsettiği yerlerde açıklık kazandırmak için “Miller” soyadını eklemeyi seçtim.

Baldwin aktör Clinton Rosemond’dan yanlışlıkla “Clinton Rosewood” diye söz ettiğinde ya da Mantan Morelands adını “Manton Moreand” diye yazdığında sessizce onu düzelttim. Ya da “Malcolm’un adı Stillah olan en büyük kızı” diye yazdığı zaman bunu “Malcolm’un adı Attallah olan en büyük kızı” diye düzelttim. Bu birkaç istisna dışında sonuna

kadar James Baldwin'ın düşüncesine, üslubuna ve seçimlerine bağlı kaldık.

Söyleyecek başka ne var? Umarım, çok önceden beri hayatımın her gününde bana kardeş, baba, hami, suç ortağı, teselli edici, silah arkadaşı olarak eşlik eden – kendi amaçsız gezinmelerimin ebedi tanığı olan bir adama ihanet etmemiştir.

Teşekkürler, dostum (böyle hitap etmeme izin varsa). Anılarımızda ve hayatlarımızda ebediyen kazınıp kalmışsın.

BEN SENİN ZENCİN DEĞİLİMİ

KURGULAMAK

Alexandra Strauss

Bir yazarın zihnindeki bakış açısından başlı başına bir film yapmaya çalışmak tam bir meydan okumadır —özellikle söz konusu zihin bunca güçlüyse, düşüncelerini bunca kolay ifade ediyorsa ve bunca muhteşem olduğu gibi derinlemesine insani, siyasi ve felsefi bir vizyon da sunuyorsa. Bir film, pek çok kurgu katına yayılmış ses, müzik ve imgenin karmaşık bir kompozisyonudur. İnsan nasıl olur da yazılı kelimeleri hem tutarlı hem anlaşılır kalacak şekilde bu forma çevirebilir? Kitap okurken bir daha göz atmak için duraklayabilirsin. Film izlerken bunu yapamazsın. Zaman algısı farklıdır ve imgelerin, seslerin ve kavramların birbirine yakınlığının ilk bakışta açık olması gerekir.

Raoul Peck, *Ben Senin Zencin Değilim*'de, hayran olduğu ve eserleri onu onlarca yıl boyunca meşgul etmiş bir yazarın, James Baldwin'in, parlak düşünüşünü bugünün bağlamına dahil etmek istedi. Raoul'un kullanmaya niyetlendiği bütün malzeme ile Baldwin eserlerinin parçalarından yaptığı ilk

derleme muazzam miktardaydı. Dört saatlik bir film yapmaya doğru gittiğimiz düşüncesiyle iyice endişelenmiştim. Gene de bu çok fazla sayıdaki belgede daha şimdiden anlamlı imgeler, bölümler ve sekansların genel ana hatlarını açıkça seçebiliyorduk. Raoul bir sinemacı olarak kelimeler ile imgelerde ustadır ama doğru kronoloji ve yapıda doğru metin için doğru imgeleri bulma görevi son derece karmaşık bir girişimdi.

Bereket versin ki Baldwin'in sinema hakkında ve onun kültürümüz ile ideolojimizi şekillendirmesi üzerine yazdıkları gayet kapsamlıydı. Baldwin'in gördüğü filmler, çocukluğunu çerçeveleyen, onun kendi mitolojisini biçimlendirerek birkaç on yıl sonra Raoul'un çocukluğunu damgalayacakları gibi, onu da damgalayan bu filmler, Baldwin'in vizyonunu görsel-işitsel olarak yorumlamamız için en iyi aracı sağladı. Bunun ötesinde, *Bu Evi Hatırla* başlıklı tamamlanmamış el yazmasının Baldwin ailesi tarafından Raoul'a verilen notları bize film için anlatsal bir yön de sağladı —bu bitmemiş kitaba dönüşecek ya da hiç değilse o kitabın kapsayabileceği şeyin canlı projeksiyonu olacak bir film.

Başlangıçta, her ikisinden de tamamen kaçınmadan, bunun ne yurttaşlık hakları üzerine bir film ne de biyografik bir film olacağını biliyorduk. En hassas soru Baldwin'in üç dostu hakkındaki (Martin Luther King Jr., Medgar Evers ve Malcolm X) bitmemiş projesinin heterojen malzemesinin nasıl olup da kelimelerine, tecrübesine, hayatına ve onun etrafı ve uzlaşmaz bir anıt yaratma konusundaki kararlılığına bağlanacağıydı.

İlk kurgu bizim için bir testti: Besbelli Baldwin'in olmayan bir anlatıcının sesini onun onca belagatle konuşan

gerçek görüntülerdeki haline nasıl bağlarız? Bu iki unsur arasında nasıl olur da daldan dala atlayan bir devamlılık kurarız? Dahası, yazılı kelimelerle yankılanacak uygun im-geleri nasıl bulmalı?

Arşivcimiz Marie-Hélène Barbéris, çetin ve zorlayıcı bir görevle karşı karşıyaydı: her biri farklı format ve stildeki yüzlerce fotoğraf, eski film, haber, gazete manşeti, reklam ve amatör videoyu araştırmak, bir araya getirmek ve kataloglamak. Malzemelerden bir kısmının kalitesi değişkendi ve genellikle birden çok hak sahibine bölünmüş telif haklarını netleştirme konusunda sayısız karmaşayla karşı karşıyaydık. Bu süreç zaman zaman karmaşadan örülmüş umulmadık bir örümcek ağı sunuyordu.

Ama film yavaş yavaş biçimini, ritmini ve özerkliğini buldu. Yapım süreci, ikonografik seçimler, içerik, biçim ve zaman açısından tam bir özgürlük içinde çalıştık ki, bu o günlerde bir lükstür. Film üzerinde çalıştığım iki tam yılda ya başka projelerde çalışmak ya da uğraştığım kurgudan uzaklaşıp taze fikirler, yeni kararlar ve yaratıcı çözümlerle geri dönebilmek için izne çıkma şansı buldum. Bu arada, Marie-Hélène ve ekibi araştırmalarını sürekli derinleştirerek bize yeni ve nadir malzemeler temin etti. Özgürlüğümüz, yapımcıların kapsamımızı genişletecek ek fonlar bulmadaki yeteneğiyle de derinleşti. Bu cömert yapım çerçevesi yaratıcılığımız ve verimliliğimizin de anahtarı oldu.

Raoul Peck onun filmine kendi duyarlılığımı, fikirlerimi ve tanımlamakta güçlük çektiğim ama bir tür şiirsel, sezgisel ilham diyeceğim şeyi taşımam konusunda bana güvendi.

Jean-Luc Godard, "Eğer yönetmek vizyonsa, kurgu da kalp atışıdır," diye yazmıştı. Bu sözcükleri, sinemanın

özünün ve esrarının ta kendisini tanımlar. Geçmiş James Baldwin'ın en iyi yazımıyla şimdiye getirmeye çalışırken bu filmin olmadık yolculuğu sırasında bize kılavuz olan varsayım da buydu.

**BEN SENİN
ZENCİN DEĞİLİM**

Haziran 1979'da,
beğenilen yazar James Baldwin
karmaşık bir uğraş üstlendi:

Kendi Amerika hikâyesini
katledilen üç arkadaşının
hayatlarıyla anlatacaktı:

Medgar Evers
Martin Luther King, Jr.
Malcolm X

Baldwin, *Bu Evi Hatırla*
başlıklı otuz sayfalık notlarının
ötesine geçememişti.

DICK CAVETT ŞOV -1968-

Dick Cavett: Mr. Baldwin, eminim ki hâlâ şu yorumla karşılaşıyorsunuz: "Zenci'ler nedir? Niçin iyimser değiller?"

Oysa çok daha iyiye gidiyor diyorlar. Zenci belediye başkanları var. Bütün sporlarda yer alıyorlar.

Politikada Zenciler var ve hatta artık kendilerine televizyon reklamlarına çıkma lütfu da bahşedildi.

Gülümsüyorsunuz, buna memnun oldum. Aynı anda hem çok daha iyiye gidiyor ve hâlâ umutsuz mu?

James Baldwin: Eh, ben pek ümitli değilim, özellikle de insanlar bu garip dili kullanmaya devam ettikçe. Mesele burada Zenci'ye ya da siyah adama ne olduğu değil –bu benim açımdan bakıldığında gayet güçlü bir soru– ama burada asıl mesele bu ülkeye ne olacağı. Bunu tekrarlamak zorundayım.

Jay Acton'a
Sparta Edebiyat Ajansı

30 Haziran, 1979

Sevgili Jay,

Sana ilişikteki teklifi biraz dağılmış bir ruh hali ile yazdığımı itiraf edeceğim. Yaz henüz başlamadı bile oysa ben, şimdiden, neredeyse bitmiş gibi hissediyorum.

Ve bir ay içinde elli beş olacağım (Evet! Elli beş!). Ve yolculuğa başlamak üzereyim; ve bu, sana doğrusunu söyleyeyim, hep yapacağımı bildiğim (kesinlikle, ummuştum) ama belki de bu kadar çabuk yapmayı ummadığım bir yolculuktu.

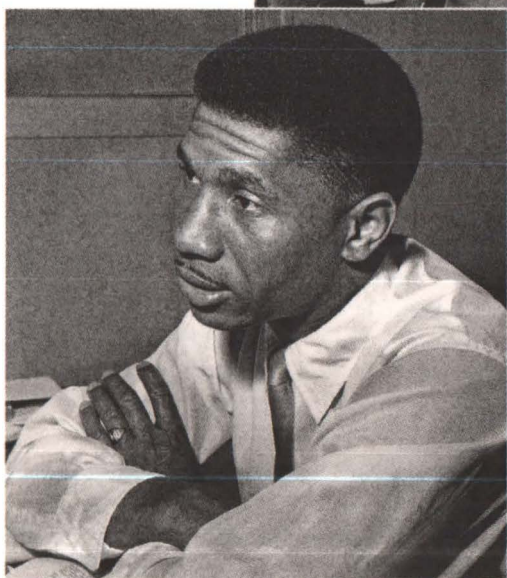
Diyorum ki, bir yolculuğa bu ad verilir, çünkü yolculukta ne keşfedeceğinizi bilemezsiniz, bulduğunuzla ne yapacağınızı ya da bulduğunuzun size ne yapacağını da bilmezsiniz.

Martin Luther King: Sadece özgür olma hakkına sahip değiliz, özgür olma görevimiz de var. Demek ki bir otobüste oturduğunuzda, önde oturduğunuzda ya da bir beyazın yanına oturduğunuzda yalnızca hakkınız olduğu için oturmuyorsunuz, oturmak göreviniz olduğu için de oturuyorsunuz.

Bu hayatların ve ölümlerin vakti,
halkın bakış açısından,
Martin'i ilk kez duyduğumuz 1955 ile
katledildiği 1968 arasındır.
Medgar 1963 yazında katledilmişti.
Malcolm 1965'te katledildi.

Üç adam
—Medgar, Malcolm ve Martin—
birbirlerinden çok farklı adamlardı.
Martin'in 1955'te sadece yirmi altı yaşında
olduğunu göz önüne alın.
Suçların yükü ile bir ulusun yalanları
ve ümidini omuzladı.

Bu üç hayatın birbirine çarpmasını ve
birbirini açığa vurmasını istiyorum,
ki, hakikatte yaptılar da...
ve korkunç yolculuklarını
onca sevdikleri,
onlara ihanet eden
ve uğruna canlarını verdikleri
insanlara ders vermede kullandılar.

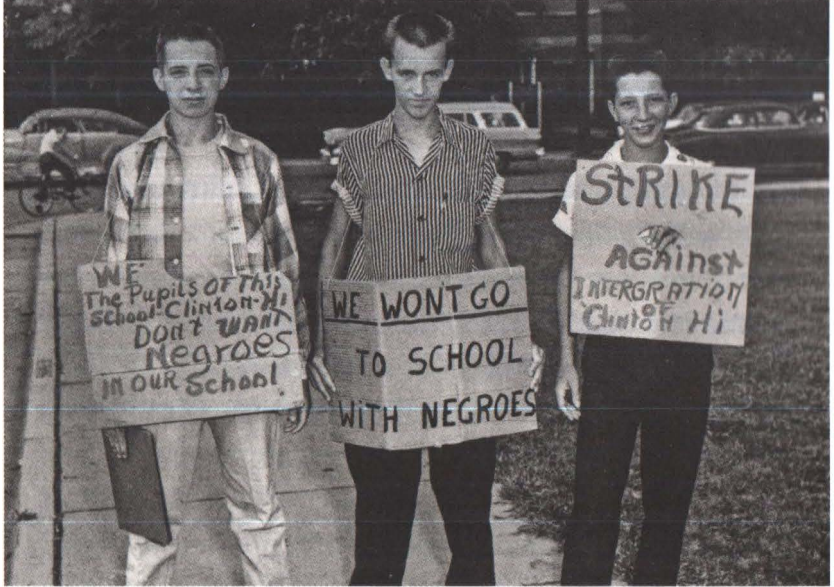
ÜSTÜME DÜŞENİ YAPMAK

Leander Perez, Beyaz Yurttaşlar Konseyi: Bir zenci çocuğunun okula adım attığı an her edepli, kendine saygısı olan, sevgi dolu anne-baba beyaz çocuğunu o bozuk okuldan almalıdır.

Güneyli Kadın: Tanrı cinayeti ve zinayı bağışlar. Ama ırkları karıştıranlara çok hiddetlenir ve hepsini bilfiil lanetler.

Biz bu okulun
öğrencileri
Clinton Lisesi
öğrencileri
okulumuzda zenci
istemiyoruz!

Gitmeyeceğiz
Okula
Zencilerle

Entegrasyona
Karşı grev
Clinton Lisesi

İşte fotoğrafı o zaman gördüm.
Paris'teki o geniş, ağaç gölgeli bulvarda
bize dönük her gazetede, her bayide
on beş yaşındaki Dorothy Counts'ın
Charlotte, North Carolina'da okul yolunda
kalabalık tarafından hakarete uğrar ve
tükürülürken fotoğrafları vardı.

Arkasında tarih yuha çekerken
ilim irfan yuvasına yaklaşan
o kızın yüzünde,
dile gelmez gurur, gerginlik ve ıstırap vardı.

Bu tepemi attırdı,
içimi hem nefret hem merhametle doldurdu.
Ve beni utandırdı.

Birimiz orada onun yanında olmalıydık!

İşte o pırıl pırıl öğlen sonrasında
Fransa'dan ayrılacağımı anladım.
Artık Paris'te oturup da
Cezayir sorunu ile karaderili Amerikalı sorununu
tartışacak halim kalmamıştı, o kadar!
Başka herkes üzerine düşeni yapıyordu
artık benim de eve dönüp üzerime düşeni yapma vaktimdi.

Sonunda evdeydim.
Bunda biraz algı yanılması varsa bile
çoğu hakikatti.

Paris'teki yıllarda,
Amerikalı olan hiçbir şeyin hasretini çekmemiştim
— ne *waffle*, ne dondurma, sosisli sandviç,
beyzbol, bandonun önünde yürüyen kızlar, sinema,
ne de Empire State Binası ya da Coney Island,
ne Özgürlük Anıtı, ne *Daily News*,
ne de Times Meydanı.
Hepsi benden geçip gitmişti.
Sanki hiç var olmamışlar gibi,
ve hiçbirini bir daha görmesem de
benim için kesinlikle bir şey fark etmezdi.

Ama kardeşlerimi
ve annemi özlemiştim.
Onlar fark yaratıyordu.
Onları görebilmeyi istiyordum,
ve çocuklarını görmeyi.
Beni unutmadıklarını umut ediyordum.

Pazar sabahlarının Harlem'ini özlemiştim
ve kızarmış tavuğu,
müziği özlemiştim,
tarzı özlemiştim
—dünyada başka hiçbir halkta olmayan o tarzı.
Kara yüzün kapanış şeklini özlemiştim,
kara gözlerin gözleyişini,
ve, kara bir yüz açılınca
dört bir yanın aydınlanır gibi oluşunu.
Lafın kıyası, bağlarımı özlemiştim,
beni ben yapan
ve besleyip masrafımı üstlenen hayatı.
Şimdi, yabancı olsam bile,
evdeydim.

Perdedeki hareket de,
perde dışındaki hareket de beni büyülüyor.
Yedi yaşlarındayım.
Annemleyim, ya da teyzemle.
Filmin adı *Dance, Fools, Dance*.
Joan Crawford'un beyaz bir hanım
olduğunun farkındaydım.
Ama kısa süre sonra alışveriş için
dükkâna gönderildiğimi
ve orada bana tıpkı Joan Crawford gibi görünen
siyahi bir kadının alışveriş yaptığını hatırlıyorum.
İnanılmayacak kadar güzeldi....
Beni öyle güzel bir tebessümle süzdü ki
Mahcup bile olmadım.
Ki benim için enderdir.

Joan Crawford

KAHRAMANLAR

O sıralarda benimle Bill Miller adlı
genç beyaz bir öğretmen ilgilenmeye başlamıştı,
güzel bir kadın,
benim için çok önemli.
Bana okunacak kitaplar verir ve benimle konuşurdu
kitaplar hakkında,
ve dünya hakkında:
Etiyopya hakkında,
ve İtalya,
ve Nazi Almanyası;
ve beni başka kimsenin on yaşındaki bir oğlanı götürmeyi
hayal bile etmeyeceği oyunlarla filmlere götürdü

Beyazlardan nefret etmeyi hiç tam olarak becerememişim,
dehşetengiz hayatıma böylesine erkenden giren
Bill Miller sayesinde, orası kesin.
Yine de Tanrı biliyor ya,
çoğu kez bir-iki taneden fazlasını öldürmek istemişimdir.

Onun için beyazların sırf beyaz oldukları için değil de
başka bir sebeple böyle hareket ettiklerinden
şüphelenmeye başladım.

Çocuktum, tabii
ve bu yüzden de saf ve tecrübesiz.
Bill Miller'ı olduğu gibi kabul ettim
ya da bana görüldüğü gibi.
Zaten ona da pis zenci muamelesi ederlerdi,
özellikle polisler.
Ve ev sahiplerini hiç sevmezdi.

O günlerde Amerikan sinema perdesinde
henüz babama benzeyen kimse görünmemiştir.
Hayır, aslında tam olarak doğru değil bu.
Örneğin Stepin Fetchit vardı
ve Willie Best ve Mantan Moreland,
ki hepsinden, haklı ya da haksız, nefret ederdim.
Bana sanki bildiğim dünya hakkında yalan söylüyorlar
ve onu küçük düşürüyorlar gibi gelirdi,
ve onlar gibi hiç kimseyi tanıımıyordum—
tabii bilebildiğim kadarıyla;
çünkü onların komik, patlak gözlü dehşetleri,
içinde asla kaybolmamayı umduğum
bir dehşete ilişkin hakikati kapsıyor olabilirdi.

Ama *They Won't Forget*'teki siyahi hademenin
dehşetine ilişkin hiçbir kuşku yoktu.
Sanırım bu rolde oynayan
Clinton Rosemond adlı siyahi bir aktördü,
ve birazcık babamı andırıyordu.
Dehşete kapılmıştı çünkü genç beyaz bir kız,
bu küçük Güney kasabasında tecavüze uğramış
ve katledilmişti, cesedi de
onun hademe olduğu binada bulunmuştu.

Clinton Rosemond

Hademe rolü küçüktü,
ama adamın yüzü hafızama bugüne değin çarpıp durur:
filmin buz gibi gaddarlığı
hem korkuttu beni hem de güçlendirdi.

Tom Amca intikamı kendi elleriyle almayı reddettiği için bence kahraman değildi. Kahramanlar, gördüğüm kadarıyla beyazdı ve bunun nedeni filmler değil, filmlerin basit bir yansıması olduğu yaşadığım ülkeydi.

O kahramanları hor görüyor ve korkuyordum çünkü intikamı kendi tekellerine almışlardı. İntikam almak kendilerine düşer diye düşünüyorlardı. Ve evet. Bunu anlıyordum: Ülkemin insanları benim düşmanımdı.

John Wayne

Bu hikâyelerin her birinin hiç suç işlenmediğini göstermek için bize güvence vermek üzere kurulduğundan şüpheleniyorum. Bir katliamdan bir destan yarattık.

James Baldwin ve William F. Buckley, Jr., Cambridge Üniversitesi Münazarası -1965-

James Baldwin: Alıntılanabilecek bütün fiziksel olguları bir yana bırakırsak, tecavüz ya da cinayeti bir yana bırakırsak, zulmün kanlı kataloğunu bir yana bırakırsak, ki bir şekilde zaten şimdiden aşinasıyız, zulüm altındakine bunun yaptığı şey – onun gerçeklik duygusunu mahvetmektir.

Bu göz alıcı cumhuriyette doğan Amerikan Zenci'si açısından bunun anlamı... daha doğduğunuz an, başka türlüşünü bilmediğiniz için, her sopa ve taşın ve her yüzün beyaz olduğudur, ve ayna görmediğiniz için, kendinizin de beyaz olduğunuzu varsayarsınız. Siz beş ya da altı veya yedi yaşlarındayken Gary Cooper Kızılderilileri öldürür ve siz Gary Cooper'ı desteklerken, o Kızılderililer'in siz olduğunuzu keşfetmek büyük şok yaratır.

Doğum yeriniz olan ve hayatınızla kimliğinizi borçlu olduğunuz ülkenin bütün gerçeklik sistemi içinde size bir yer geliştirmediyi keşfetmek de büyük bir şoktur

Sevgili Jay,

Sen de, diye umuyorum, bu kitap projesinin uygulanışı konusunda benim kadar merak içindesindir.

Teknik olarak, nasıl yapılacağını biliyorum. Bu bir araştırma ve yolculuklar meselesi. Ve, seninle ya da sensiz, bunu her halükârda yapacağım.

Eylül'de, yola çıktığımda başlıyorum. "Yol", Güney'e dönüşüm anlamına geliyor. Kısaca Myrlie Evers'ı görmek demek, örneğin ve çocukları —artık çocuk olmayan o çocukları. Atlanta'ya, Selma'ya, Birmingham'a geri dönmek demek. Coretta Scott King'i ve Martin'in çocuklarını görmek demek.

Martin'in adını hatırlamadığım kızı ile Malcolm'un adı Attallah olan en büyük kızının tiyatrodaki olduğunu biliyorum ve besbelli arkadaşlar.

James Baldwin İstanbul'da daktilosunun başında

Malcolm'un dul karısı Betty Shabazz'ı
ve beş küçük çocuğunu görmek demek.
Ünlü babalarının hayatlarının ve
ölümlerinin tanıklarından biri olarak
kendimi sunmak demek. Ve bundan çok,
çok daha fazlası -ihtiyar Aziz Paul'un
bir keresinde dediği gibi,
bir tanıklar bulutu.

TANIK

Önce Malcolm X'le tanıştım.
Malcolm'u onunla tanışmadan önce görmüştüm.
New York'ta bir yerlerde konferans veriyordum.
Malcolm salonun ilk sırasında oturuyordu,
öne doğru öyle bir açıyla eğilmişti ki
uzun kolları neredeyse uzun bacaklarının bileklerini
okşuyordu, başını kaldırmış bana bakıyordu.
Az daha paniğe kapılıyordum.
Malcolm'u sadece efsane olarak biliyordum,
ve bir Harlem sokak çocuğu
bu efsaneye güvenmeyecek kadar kurnazdır.

Malcolm, beyazların iddia ettiği gibi
meşale olabilirdi—
ancak, genelde bu konulardaki
beyaz Amerikalı değerlendirmeleri de
gülünesi ve hatta acınası olabilirdi,
böylesine kötücül sonuçları olmasa.

Öte yandan, Malcolm'un da
bana inanması için bir sebep yoktu.
Bunun için de konferansım boyunca,
Malcolm gözlerini yüzümden hiç ayırmazken,
bocaladım durdum.

Medgar, NAACP* üyesi olarak
siyahî bir adamın aylar önceki
cinayetini soruşturuyordu;
bana siyahîlerden, bunu yapması için
gelen mektupları göstermişti;
ve benden onunla gelmemi istemişti.

Fena halde korkmuştum,
ama belki de o “eğitim gezisi”, “tanık” kelimesiyle
ne demek istediğimi tanımlamamıza yardım eder.

Bir tanığı bir aktörden ayıran çizginin
gerçekten çok ince bir çizgi olduğunu keşfedecektim;
gene de, bu çizgi gerçektir.

---

* NAACP: The National Association for the Advancement of Colored People, “Siyahî İnsanların Gelişmesi İçin Ulusal Birlik”. 1909’da Amerika Birleşik Devletleri’nde, William Edward Burghardt Du Bois, Mary White Ovington, Moorfield Storey ve Ida Bell Wells-Barnett gibi iki ırktan bireyler tarafından; Afrikalı Amerikalılar için adaleti geliştirmek ve “tarafsız adaleti” sağlamak için kurulan bir sivil toplum örgütlenmesi.

Ben bir Kara Müslüman değildim, örneğin,
aynı şekilde ama farklı nedenlerle
asla bir Kara Panter olmadığım gibi;
çünkü bütün beyazların
şeytan olduğuna inanmıyordum,
ve genç siyahilerin de
buna inanmasını istemiyordum.
Herhangi bir Hristiyan cemaatinin üyesi değildim
çünkü onların şu emri duymadığımı ve
ona göre yaşamadığımı biliyordum:
“Benim sizi sevdiğim gibi siz de birbirinizi sevin,”
ve NAACP üyesi de değildim
çünkü benim büyüdüğüm kuzeyde
NAACP siyah sınıf ayrımlarına
ya da bunların illüzyonlarına ölümcül biçimde bulaşmıştı
ve bu da benim gibi ayakkabı boyacısı bir çocuğu
geri püskürtüyordu.

Suçlu Mississippi eyaletiyle
birbirini izleyen her saat ve her gün boyunca
uğraşmak zorunda değildim.
Ne de her gece boyunca.
Yüz binlerce hayata ilişkin kararlar verdikten sonra
soğuk soğuk terlemem gerekmiyordu.

Para toplamaktan sorumlu değildim
onu nasıl kullanacağıma karar vermekten de.
Strateji kontrolünden sorumlu değildim,
dua toplantılarından, yürüyüşlerden, dilekçelerden,
seçmen kayıt kampanyalarından da.
Şerifleri, yardımcılarını, fırtına birliklerini
geçerken şöyle bir görürdüm o kadar.
Kentlerde kalmazdım hiç.
Bazen ahlaki olarak bana ağır gelirdi,
ama zaman geçtikçe kabul etmem gerekti ki
sorumluluğumun bir kısmı —tanık olarak—
hikâyeyi yazıp yayımlamak için
olabildiğince ve özgürce hareket etmekte.

Selma'da göstericiler ve polis

FBI RAPORU

Mart, 1966
FBI Muhtırası

James Arthur Baldwin'e
ilişkin bilgiler

FBI Direktör Yardımcısı Alan Rosen'e

Büro dosyalarında yer alan raporlar zenci yazar Baldwin'in NYC'de doğduğunu ve Avrupa'da yaşayıp seyahat ettiğini ortaya koyuyor. Beyazlar ile zencilerin ilişkisi konusunda yazdıklarıyla hayli tanınmıştır. Baldwin'in eşcinsel olabileceği duyulmuştur ve görünüşe bakılırsa, olabilir.

J. Edgar Hoover: Hepimiz tek bir hedefe kilitlenmeliyiz: Suçun kökünü kurutmak. Federal Soruşturma Bürosu size en yakınınızdaki telefon mesafesindedir. Kendi yetki alanı içindeki bütün konularda koruyucunuz olmak ister. Size aittir.

FBI RAPORU

Toplanan bilgiler şahsı açıkça acil durumlarda Amerika Birleşik Devletleri'nin milli savunması ve kamu güvenliğine ters düşen eylemlerde bulunması beklenebilecek tehlikeli bir birey olarak resmetti. O yüzden de adı güvenlik endeksine dahil edilmiştir.

Birmingham beyazları hayretler içinde bırakıyor.
Siyahları bırakmıyor.
Beyazlar Birmingham'ın aslında Mars'ta
olduğu konusunda güvenlerinin tazelenmesini istiyor.
Birmingham'da olup bitenlerin
bütün ülkede olup bittiğine
inanmak istemiyorlar, hele hele
böyle bir inanca göre hareket etmeyi hiç istemiyorlar.
Birmingham ile Los Angeles arasında
ahlaki ya da fiili açıdan tek bir fark olmadığının
bilincine varmak istemiyorlar.

THE NEGRO AND THE AMERICAN PROMISE -1963- (ZENCİ VE AMERİKAN VAADİ)

Dr. Kenneth Clark: Zenci mücadelesinin ön sırasında yer alan üç adamı televizyon kameraları karşısında bizimle sohbe davet ettik. Bu adamların her biri eylemleri ve söyledikleriyle, ama son derece farklı âdet ve araçlarla, bugün zenci halkın bir kesiminin sözcüsü.

Malcolm X: Bu ülkedeki siyah insanlar dört yüz yıl boyunca beyaz adamın elinde şiddet kurbanı oldu. Ve cahil zenci vaizlerin izinden giderek, bize gaddarca davranan zalime diğer yanağımızı çevirmenin tanrısal olduğunu düşündük.

Kenneth Clark: Kara Müslüman felsefenin en belagat sahibi savunucularından biri olan Malcolm X, sizin hareketiniz ve felsefenizin zalimin ekmeğine yağ sürdüğünü, sizin baskı yapanı sevmekten bahsetmenizin işlerine geldiğini, çünkü bunun zencileri silahsız bıraktığını ve onları fazlaca uysal, öbür yanağını çeviren tipte bir yaratık şeklindeki zenci stereotipine soktuğunu söyledi. Mr. X'in inançları üzerine yorumda bulunmak ister miydiniz?

Martin Luther King: Eh, ben sevgiyi bu bağlamda, duygusal bir zırva olarak görmüyorum, kuvvetli ve kendini güçlü dolaysız bir eylem şeklinde örgütleyen bir şey olarak düşünüyorum. Güney'deki mücadelede öğretmeye çalıştığım buydu. Mücadele içinde olmayışımız, oturup hiçbir şey yapmayacağımız anlamına gelmedi. Kötülüğe direnmemekle şiddetli olmayan direniş arasında büyük fark vardır.

Malcolm X: Martin Luther King sadece bir yirminci yüzyıl Tom Amca'sı, ya da modern bir Tom Amca, ya da dini bütün bir Tom Amca'dır ve Tom Amca o günün Klan'ının saldırıları karşısında plantasyonda o zencileri savunmasız bırakmak için ne yaptıysa o da bugün bir saldırı halinde zencileri savunmasız bırakmak için aynısını yapıyor.

Martin Luther King: Ama ben gösterilere katılan ve şiddetsiz felsefeyi anlayan zencilerin büyük çoğunluğunun misilleme için şiddete başvurmaksızın köpeklerle ve kullanılan bütün gaddarca yöntemlere göğüs gerebileceğini düşünüyorum, çünkü şiddete başvurmamanın ilk ilkelerinden birinin, başka birine asla şiddet uygulamayarak şiddete maruz kalan taraf olmaya rıza göstermek olduğunu anlıyorlar.

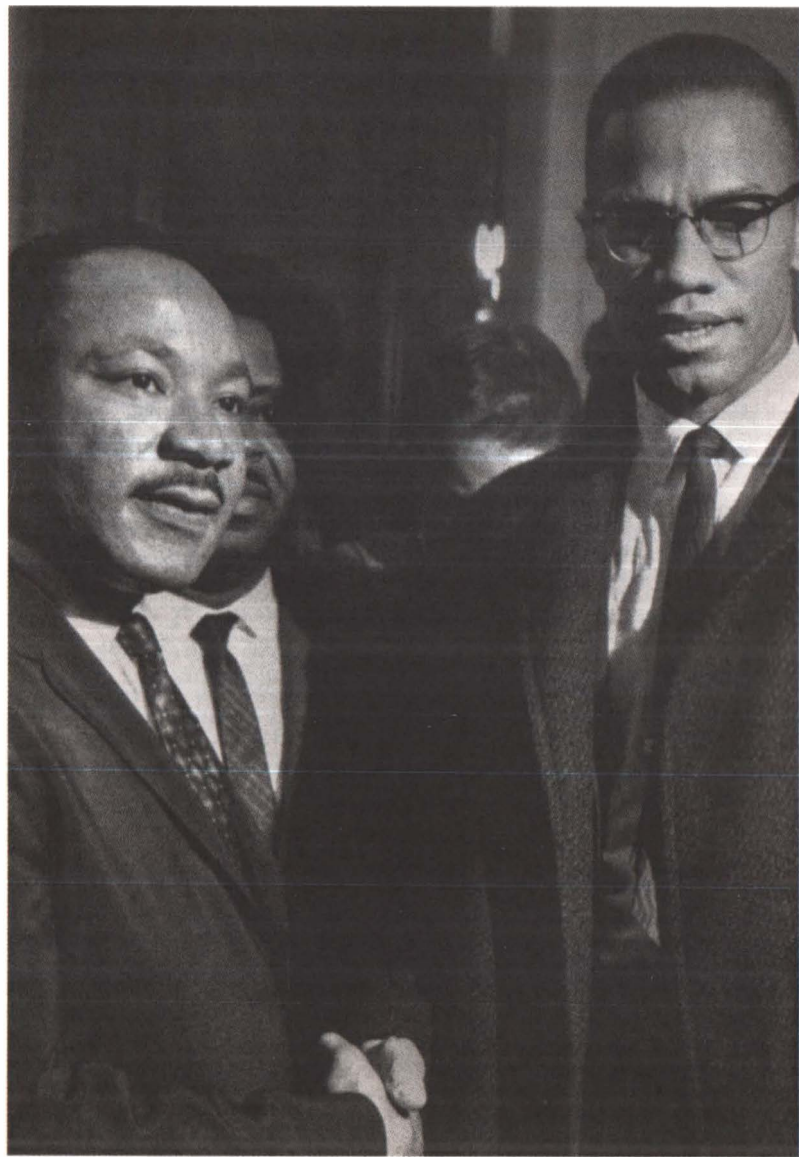
Malcolm ve Martin'e gelince,
ben tasavvur edilemeyecek kadar farklı
özgeçmişlere sahip, başlangıçta konumları arasında
dağlar kadar fark olsa da gittikçe daha,
daha da yakına sürüklenmiş iki adam gözledim.

Her ikisi de öldüklerinde
konumları fiilen aynıydı.
Aslında Martin'in Malcolm'un
yükünü sırtlandığı,
onun görmeye başladığı ve bedelini canıyla
ödediği hayali ifade ettiği söylenebilir.
Ve Malcolm'un, Martin'in dağın zirvesinde
gördüğü insanlardan biri olduğu.

Medgar bunun oluşunu göremeyecek kadar gençti,
ama görmeyi umut etmişti
ve görse şaşırmazdı;
ne var ki Medgar daha önce katledildi.

Ben Medgar, Malcolm ve Martin'den daha büyüktüm.
En büyük çocuğun küçükler için model oluşturmasının
ve elbette ilk onun ölmesinin
beklendiğine inanarak büyüdüm.

Onların üçü de kırk yaşını göremedi.

Martin Luther King ve Malcolm X

Malcolm X: Şehir merkezinde kimsenin sevmediği bir örgüte ihtiyacımız var. Eyleme hazır ve gönüllü olmalı, her tür eyleme ve gereken her şekilde.

James Baldwin: Malcolm ya da öbür Müslüman vaizler konuştuğunda, dediklerini onları duyan, onlara kulak veren bütün zenciler için dile getirirlerdi, onların ıstırabını dile getirirlerdi. Bu ülkede onca uzun zaman inkâr edilen ıstıraplarını. Malcolm'un bütün dinleyici kitleleri üstündeki büyük otoritesi budur. Onların gerçekliğini doğrular. Onlara gerçekten var olduklarını söyler.

Bazen gün gelir –ki bu da onlardan biri– bu ülkede rolünün ne olduğunu ve geleceğinin ne olduğunu merak edersin. Durumunla nasıl uzlaşacak ve o muazzam, aldırış etmeyen, düşünmeyen, zalim beyaz çoğunlukla nasıl iletişim kurup burada olduğunu hatırlatacaksın? Bu ülkede oluşan ahlaki umursamazlık ve kalbin ölüşü beni dehşete düşürüyor. Bu insanlar kendilerini o kadar uzun zamandır aldatmış ki, insan olduğumu gerçekten de düşünmüyorlar. Bunu dediklerine değil, yaptıklarına dayandırıyorum. Ve bu da onların kendi içlerinde ahlaki canavarlara dönüştükleri anlamına geliyor.

FLORİDA FORUMU - 1963-

James Baldwin: Karşılaştığım beyaz Amerikalılar'ın çoğunun Zenci bir arkadaşı, Zenci bir hizmetçisi olmuştur, ya da lisede tanıdığı birisi. Ama okul bittikten sonra mutfağıma hiç gelmemiş ya da bilirsiniz, nadiren gelmişlerdir. Okul kapısından itibaren ayrıma tabi olduk. Onun için bilmez, gerçekten bilmez benim için evimden ayrılmanın ya da okuldan ayrılıp Harlem'e dönmenin ne demek olduğunu. Zencilerin nasıl yaşadığını bilmez. Ve Kennedy biraderler ile ülkede geri kalan herkes için büyük sürpriz olur bu. Gene eminim ki, rastladığım çoğu beyaz Amerikalı gibi hiç... Zencilere karşı hiçbir şeyleri olmadığından eminim, ama mesele aslında o değildir, malum... Mesele aslında bir tür ilgisizlik ve cehalet, bu da ırk ayrımı için ödediğimiz bedel. Irk ayrımı bu demek işte. Duvarın öte yanında neler olduğunu bilmiyorsunuz, çünkü bilmek istemiyorsunuzdur.

O yıllarda, bir şekilde ve
tam anlamıyla idrak etmeden,
Büyük Beyaz Baba'nın Büyük Kara Umudu'ydum.
İrkçi *değildim*
— ya da öyle düşünüyordum;
Malcolm *ırkçıydı*,
ya da öyle *düşünüyorlardı*.

Aslında ikimiz de aynı kapana kısılmıştık.

GÜNEŞTE BİR LEKE

Sidney Poitier: Eh, sen bunu oğluma bu gece söyle, oturma odası kanepesinde onu uykuya yatırdığında. Ona sabahleyin söyle, annesi buradan başkasının çocuklarına bakmak için çıktığında. Ve bana söyle, perde veya tül istediğimizde ve sen buradan sıvışıp başkasının mutfağında çalışmaya gittiğinde. Bütün istediğim, bu aileye bir gelecek sağlamak. Bütün istediğim, babamın bana asla yapamadığı gibi, oğlumun önünde durmak.

Şimdi de ünlü Bobby Kennedy görüşmesinin taslağını çıkarmalıyım.

Lorraine Hansberry şimdi yaşasa
benden daha genç olmazdı.
Bobby Kennedy toplantısı sırasında
otuz üç yaşındaydı.
Onu ayakta gördüğüm
son seferlerden biridir.
Ve otuz dört yaşında öldü.

Onu öyle özlüyorum ki.

İnsanlar herkesin ne kadar genç olduğunu unutuyor.
Örneğin başka, hayli farklı bir örnek ama,
Bobby Kennedy de otuz sekiz yaşındaydı.

Başkan olan ağabeyine
o gün ya da ertesi gün "En Güney"deki
bir okula girmesi zaten planlanmış
küçük kara bir kıza eşlik etmesini
söylemesini istiyorduk.
"Böylece," dedik,
"o çocuğa her kim tükürürse,
ulusa tükürüyor olacak."
Bunu da anlamadı,
"anlamsız bir ahlaki jest olur," dedi.

"Sizden," dedi Lorraine,
"ahlaki bir vaat istiyoruz."

Hakarete uğramış gibiydi —vaktini
ziyan etmişiz gibi bir tavır takındı.

Eh, Lorraine kımıldamadan oturdu, hep gözlüyordu...

Bobby Kennedy'ye baktı, o da,
belki ilk kez Lorraine'e...

"Ancak çok kaygılanıyorum," dedi Lorraine,
"Birmingham'da zenci kadının boynuna basıp
dikilen o beyaz polisin fotoğrafını meydana
getiren uygarlığın durumuna."

Sonra, gülümsedi.

Ve bana gülümsemiyor diye memnun oldum.

"Hoşçakalın, Bay Adalet Bakanı," dedi,
dönüp odadan çıktı.

Ve sonra, gök gürültüsünü duyduk.

Lorraine Hansberry

Medgar Evers'ı son gördüğümde,
havaalanı yolunda evinde mola verdi
onun için, karısı ve çocukları için,
kitaplarımı imzalayabileyim diye.
Myrlie Evers'ı dışarda durmuş gülümserken hatırlıyorum,
birbirimize el salladık,
ve Medgar arabayı havaalanına doğru sürüp
beni uçağa bindirdi.

Aylar sonra,
Puerto Riko'daydım, oyunum üzerinde çalışıyordum.
Lucien ve ben adada dolaşmış
ve artık arabayla eve dönüyorduk.
Harika, pırıl pırıl, güneşli bir gündü,
arabanın üstü kaldırılmıştı, açıktı,
gülüyor söylüyorduk
ve radyo çalıyordu.
Sonra müzik durdu...

... ve bir ses Medgar Evers'ın evinin garajında
vurulup öldürüldüğünü duyurdu,
karısı ve çocukları koca adamın düşüşüne tanık olmuştu.

“ONLARIN OYUNUNDA BİR PİYON SADECE”

(Bob Dylan)

Bugün Medgar Evers onu gafil avlayan kurşun yüzünden gömüldü.

Onu bir kral gibi alçalttılar mezara.

Ama gölgeli güneş

silahı ateşleyenin üstünde batınca

mezarında görececek açıkça

kalan taşın üstünde

adının yanına kazılmış kitabeyi:

Onların oyununda bir piyon sadece.

Mavi gök bir battaniye gibi iniyordu sanki.
Ve hiçbir şey söyleyemedim,
ağlayamadım;
sadece yüzünü hatırladım,
ışıklı, sözünü sakınmayan, yakışıklı bir yüz,
ve teni gibi giydiği yorgunluğu,
ve yol'a yo-al deyişi,
ve bana anlatışı nasıl linç edilmiş bir gövdenin
lime lime kumaş parçalarıyla
günlerce çırpınarak asılı kaldığını
ve nasıl o ağacın yanından her gün mecburen geçtiğini.

Medgar.
Gitti.

Amerika'da, sadece savaşta özgürdüm,
dinlenme özgürlüğüm olmadı hiç—
ve dinlenmenin yolunu bulamayan
savaştan sağ çıkamaz...
Ve genç, beyaz bir devrimci
genelde kara olanından
çok daha romantik kalır.

Beyazlar bu kendinden hoşnut hal ile
ömürler geçirmeyi başarmıştır,
ama karaderililer böyle talihli olamadı:
Dünyaya, örneğin John Wayne gibi
bakan karaderili bir adam,
eksantrik bir yurtsever değil de
gözü dönmüş bir manyak gibi görünür.

Gerçek şu ki bu ülke bilmiyor
kara nüfusu ile ne yapacağını,
“nihai sonuş” gibi bir hayali de yok.

THE NEGRO AND THE AMERICAN PROMISE -1963- (ZENCİ VE AMERİKAN VAADI)

James Baldwin: Zenci hiçbir zaman beyaz Amerikalıların inanmak istediği kadar uysal olmamıştır. O bir efsaneydi. Biz, bentte şarkı söyleyip dans etmiyorduk. Sağ kalmaya çalışıyorduk; Çok gaddar bir sistemde yaşamayı sürdürmeye çalışıyoruz. "Pis zenci" asla yerinde mutlu olmamıştır.

Baldwin's Nigger -1969-

James Baldwin: En korkunç şeylerden biri, hoşuma gitse de gitmese de Amerikalı olmamdır. Okulum gerçekten de New York Şehri'nin sokaklarıydı. Referans çerçevem George Washington ile John Wayne'di. Ama çocuktum, anlıyorsunuz ya, ve bir çocuk sadece gördüklerini kullanır. Yararlanacak başka şey yoktur. Ve seni biçimlendiren gördüklerin, yapmak zorunda kaldığın tercihler ve New York'ta, sonra da bütün ülke boyunca kara olmanın ne demek olduğunu keşfetme şeklindir. Sen yaş aldıkça seni nasıl gözleyeceğimi biliyorum. Bir mecaz değil bu, erkek ve kız kardeşlerinin cesetleri etrafında bir yığın oluşturur. Bir şey yaptıkları için de değil. Bir şey yapamayacak kadar gençtiler. Ama insan şunun farkına varıyor ki ayağa kalkıp da dünyayla, sanki burada bir hakkın varmış gibi yüz yüze gelmeye çalıştığında, Batı dünyasının bütün iktidar yapısına saldırdın demektir.

Zenci sorununu unutun. Oy verme yasaları yazmayın. Bunu yaşadık –on beşinci tadilat deniyor–1964’ün Yurttaşlık Hakları Tasarısı’nda. Bakmanız gereken şey, bu ülkede neler olduğudur ve olan gerçekte şudur ki kardeş kardeşi, kardeşi olduğunu bilerek öldürmüştür. Beyaz erkekler zencileri oğulları olduklarını bilerek linç ettiler. Beyaz kadınlar zencileri âşıkları olduklarını bilerek yaktılar. Bu bir ırk sorunu değil. Hayatınıza bakıp ondan sorumlu olmaya hazır olup olmama ve sonra da onu değiştirmeye başlama sorunu. Benim geldiğim büyük Batı evi bir evdir ve ben de o evin çocuklarından biriyim. Basitçe belirtirsek, o evin en hakir görülen çocuğuyum. Ve bunun sebebi de Amerikan halkının benim etlerinin eti, kemiklerinin kemiği olduğum, onlar tarafından yaratıldığım gerçeği ile yüz yüze gelemeyişidir. Benim kanım, babamın kanı var o toprakta.

IMITATION OF LIFE / KIRIK HAYATLAR -1934-

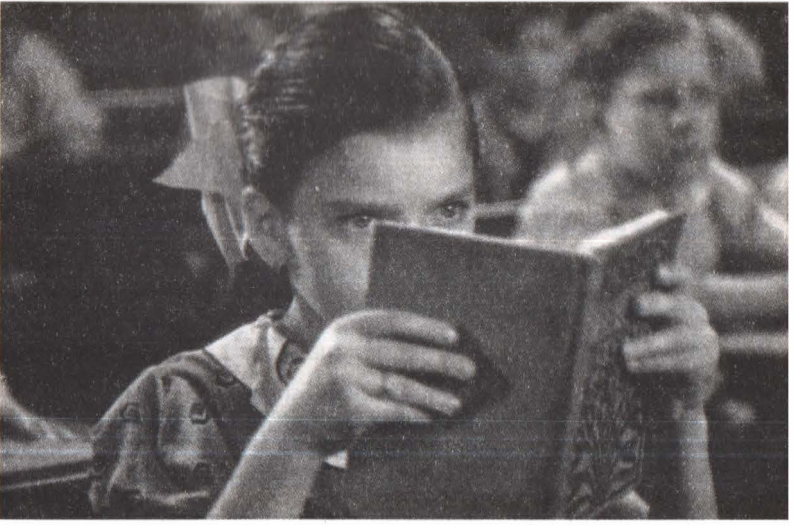
Anne: İyi günler, hanımefendi. Öyle bir yağmur yağıyor ki, küçük kızımı eve götürmek için çizme ve yağmurluk getirdim.

Öğretmen: Korkarım yanıldınız.

Anne: Burası 3B değil mi?

Öğretmen: Evet.

Anne: Öyleyse doğru.

Öğretmen: Olamaz. Sınıfımda hiç siyahi çocuk yok.

Anne: Ah. Teşekkürler... İşte küçük kızım.

Öğretmen: Peola, eve gidebilirsin.

Sınıf arkadaşı: Vay canına, siyahi olduğunu bilmiyordum.

Sınıf arkadaşı: Biz de bilmiyorduk.

Peola: Senden nefret ediyorum, senden nefret ediyorum, senden nefret ediyorum!

Anne: Peola! Peola!

SAFİYET

Çok iyi biliyorum ki
atalarım buraya gelmek istemedi.
Ama beyaz olan ve esaretimden bir şarkı talep
eden insanların ataları da gelmek istemedi.
Benden bir şarkı talepleri ise
esaretimi kutlamaktan ziyade
kendi esaretlerini temize çıkarmak için.

Cumberland Federal Kamp Alanı, Virginia

Ben Amerika’da hep dipsiz bir duygusal yoksulluk, derin bir insan hayatı, insan dokunuşu dehşeti görüp çarpıldım. Öyle ki neredeyse hiçbir Amerikalı toplumsal duruşu ile özel hayatı arasında herhangi bir yaşayan, organik bağlantı kurmuş gibi görünmez.

Özel hayatın bu başarısızlığı Amerikan toplumsal davranışları ve siyah-beyaz ilişkileri üzerinde yıkıcı bir etki yaratmıştır.

Eğer Amerikalılar kendi özel benliklerine bunca bağımlı olmasalar, “Zenci sorunu” dedikleri şeye de o kadar bağımlı olmazlardı.

Richard Widmark

NO WAY OUT / CAN DÜŞMANI -1950-

Richard Widmark: Pis zenci demek hiç hoş değil dediler. Pis zenci! Pis zenci! Pis zenci! Zavallı küçük zenci çocuklar, sevin küçük zenci çocukları. Beni kim sevdi? Ha, beni kim sevdi?

Safiyetlerini korumak için
icat ettikleri bu sorun,
onlardan suçlular ve canavarlar yarattı
ve bu onları mahvediyor.

Ve bu da karaderililerin yapıp yapmadığı
bir şeyden değil de
karaderililere uygun görülmüş
suçlu ve sıkışmış
bir beyaz hayal gücü rolünden.

THE DEFIANT ONES / KADER BAĞLAYINCA -1958-

Tony Curtis: Bak, adamım bana öyle bakma. O adamın yüzüne tükürdüğün zaman layığı bulmalıydın...
(*Sidney bir tokatla Tony Curtis'in ağzındaki sigarayı düşürür.*) Ne? Seni... (*İki adam dövüşür.*)

Sidney Poitier: İşte vakti geldi.

Sidney Poitier: Koş! Çabuk ol!

Tony Curtis: Yapamam, yapamam!

Hikâyenin önermesini kabul etmek imkânsız,
siyah ile beyaz arasındaki nefretin mahiyeti üzerine,
o derin Amerikan yanlış anlaması üzerine
kurulu bir önerme.

Siyah adamın nefretinin kökünde öfke vardır,
beyaz adamdan nefret etmekten çok
yolundan çekilsin ister,
aslında bunun da ötesinde
çocuklarının yolundan çekilsin ister.

Beyaz adamın nefretinin kökü terördür,
dibi olmayan, adı olmayan bir tedhiş ki,
bu korkutucu suret üzerinde odaklanır,
sadece kendi zihninde yaşayan bir varlık üzerinde.

Sidney Poitier

Sidney trenden atlayınca,
merkezdeki beyaz liberaller
çok rahatlamıştı, neşeliydiler.
Ama karaderililer onun trenden atladığını görünce
"Trene bin gene, seni budala," diye haykırdılar.

Siyah adam trenden atlar
ki beyazlara güvence versin,
onlardan nefret edilmediğini bilsinler;
insani hatalar işlemiş olsalar da,
nefret edilecek bir şey yapmadıklarını bilsinler.

ÇİKİTA MUZ REKLAMI

Ben Çikita Muz'um ve şunu söylemek için buradayım
Bir numaralı muz benim...

Bu ÷lkede karaderililerin cinselliğine ilişkin hızla artan olağanüstü efsanelere rağmen, karaderili erkekler popüler kültürde hâlâ sanki hiçbir cinsel donanımları yokmuş gibi kullanılıyor.

Sidney Poitier de, karaderili bir sanatçı ve bir erkek olarak bu ÷lkenin çocuksu, kaçak cinselliğiyle mücadele halinde. Hem o hem de Harry Belafonte, örneğin, seks sembolleri, ancak kimse onları Hollywood'un güçlü adamları gibi kullanmak bir yana, bunu kabule cüret edemiyor.

Sidney Poitier

Bu ÷lkedeki karaderililerin elinden bütün hakları alındı, sanatçıları da alınsın istemiyorlar. Karaderililer, Sidney'in özellikle

Beklenmeyen Misafir* filmini sevmez
çünkü onun burada
kendilerine karşı
kullanıldığını düşünür.

Beklenmeyen Misafir gerçekten de
garip bir şekilde dönüm noktası sayılabilir,
çünkü o belirli yönde daha ileri gitmek
sahiden de imkânsızdır.
Bunun ötesi ancak öpüşme olabilir.

---

* *Guess Who's Coming to Dinner* (1967).

IN THE HEAT OF THE NIGHT / GECENİN SICAĞINDA

-1967-

Rod Steiger: Ee, biletin sende mi? Al bakalım.

Teşekkürler...

Rod Steiger: Virgil! Kendine göz-kulak ol. Duydun mu?

Sidney Poitier: Tamam.

Amerikan filmlerinde erkeklerin
öpüşmediğinin farkındayım, Amerika'nın
büyük kısmında da öyledir, burada da karaderili
dedektifle beyaz şerif öpüşmez.

Ancak, klasik Amerikan filminde
görüntü ve ses yavaş yavaş kaybolurken
Mecburi bir öpücük var ki o da aşktan, hele hele seksten
bahsetmez; uzlaşmadan bahseder,
her şeyin artık mümkün görünmesinden.

Sidney Poitier

Rod Steiger

Bundan çok önceydi, Village’da sarışın bir kız tanıyordum,
evden asla birlikte çıkmazdık.

O sokaklarda tek başına yürürken
benimle olduğundan çok daha güvendeydi
— kızın ve benim kurabileceğimiz
herhangi bir ilişkiyi tümüyle mahveden
gaddarca ve aşağılatıcı bir gerçektir bu.

Amerika’da hep olur,
ama Amerikalılar bunun ne tekinsiz
bir gerçek olduğunu hâlâ fark edemediler
ve onlar hakkında neler anlattığını.

Bunun için de akşam dışarı çıktığımızda
o benden önce çıkardı, yalnız.

Ona beş dakika süre tanır,
sonra yalnız çıkardım, başka bir güzergâhtan gidip
onunla metro platformunda buluşurdum.

Birbirimizi tanımıyor gibi yapardık,
metro vagonuna biner,
birer uçta otururduk,

ve ayrı ayrı yürüyerek özgür ve cesurların sokaklarından,
her nereye gidiyorsak oraya giderdik —
bir arkadaş evine ya da sinemaya.

THE SECRET OF SELLING THE NEGRO

THE SECRET OF SELLING THE NEGRO -1954- (ZENCİYİ SATMANIN SIRRI)

Ülkenin her yerinde, bunun gibi aileler yeni bir refahın tadını çıkarıyor. Yeni ilgi alanları, yeni yaşam standartları, daha önce hiç bilmedikleri satın alma güçleri var. Hemen hemen her tür mal ve hizmet için muhtemel alıcı olarak gayet uygunlar. Ancak sanıldığından çok daha sık göz ardı edilmiş muhtemel alıcılar onlar. 1940'tan bu yana yalnızca San Francisco zenci piyasası yüzde 89 arttı. İşte her ne satacaksanız onun için milyonlarca alıcı. Harcanacak 15 milyar dolarları olan müşteriler.

Bir seferinde biri bana insanların genelde fazla gerçekliğe katlanamadığını söylemişti. Yani, tecrübelerinin hakikate uygun şekilde yeniden canlandırılması yerine hayali tercih ettiklerini kastetmişti.

İnsanlar sadece hayatlarını sürdürerek, çocuklarını büyüterek, doğum, vergiler ve ölümün ebedi muammasıyla başa çıkarak da yeterince gerçekliğe katlanıyor.

Robert Kennedy: Zenciler burada bu ülkede sürekli olarak ilerliyor. Pök çok alandaki ilerleme olması gerektiğince hızlı değıl, ama ilerleme kaydediyorlar ve biz de ilerleme kaydedeceğız. Yakın ve öngörülebilir bir gelecekte bir zencinin Amerika Birleşik Devletleri başkanı olmaması için neden yok.

CAMBRIDGE ÜNİVERSİTESİ TARTIŞMASI -1965-

James Baldwin: Örneğın sabık Adalet Bakanı Mr. Robert Kennedy'nin Amerika'da kırk yıl içinde bir zenci başkanımız olması düşünülebilir, dediğini hatırlıyorum. Ve bu sanırım beyazların kulağına pek özgür geldi. Bu cümle ilk kez duyulduğunda Harlem'de değillerdi. Bu cümleye eşlik eden kahkahayı ve acılığı ve horgörüğü duymadılar (ve muhtemelen asla duymayacaklar).

Harlem’de berberdeki adamın bakış açısına göre Bobby Kennedy buraya daha dün geldi ve şimdiden başkanlık yolunda. Biz dört yüz yıldır buradayız ve şimdi bize belki kırk yıl içinde, eğer iyi davranırsanız, başkan olmanıza izin veririz, diyor.

ZENCİYİ SATMAK

CAMBRIDGE ÜNİVERSİTESİ TARTIŞMASI -1965-

James Baldwin: Şöyle söyleyeyim; açıkçası, ülkenin limanları ve iskeleleri; ekonominin, özellikle de Güney eyaletlerinin ekonomisinin, onca zamandır –onca nesil boyunca– ve aslında halen de varolan ucuz işgücüleri olmasaydı, muhtemelen bu hale gelemezdi.

Bütün bir halkın, nüfusun dokuzda birinin onlardan aşağı olduğu düşüncesine boyun eğmesi korkunç bir şey. Ve o an gelene kadar, biz Amerikalılar, biz Amerikan halkı benim kabul etmek zorunda olduğum gerçeği, örneğin atalarımın hem beyaz hem de kara olduğunu, o kıtada oluşturmak için birbirimize ihtiyacımız olan yeni bir kimlik biçimlendirmeye çalıştığımızı ve benim Amerika’nın vesayeti altında biri olmadığımı, bir misyoner hayırhahlık nesnesi olmadığımı, ülkeyi inşa edenlerden biri olduğumu kabul ettiği an gelene kadar... Bu ana kadar Amerikan rüyası için umut yok denecek kadar azdır, çünkü buna katılması engellenen insanlar, sadece varlıklarıyla bu rüyayı imha edecektir. Ve eğer olursa bu Batı için çok vahim bir andır. Teşekkür ederim.

HOLLYWOOD YUVARLAK MASASI -1963-

David Schoenburn: Bugün burada stüdyoda iki ortak yanı olan yedi erkekle birlikteyiz; eğlence dünyasından kişiler ve sanatçılar; ve hepsi Washington'a gelmiş. Onlar, başkente özgürlük için ve iş için yürümeye gelen iki yüz bin Amerikan yurttaşından yedi tanesi. Bu muazzam patlama şimdi bir eylem biçimine yol açacak mı, Mr. Belafonte?

Harry Belafonte: Bahsi edilen şimdi, yüz yılda nihayet, tarihteki nedenleri her ne olursa olsun –ki çoğu zulüm yüzündendir– zencilerin gemi kuvvetle ve tam olarak ağızlarına aldıkları ve kesinlikle kimseden aman dilemedikleri gerçeğidir. Ama derim ki bu şeyin başarıyla ve neşeli bir şekilde mi yoksa feci halde mi sona ereceği çok ciddi ölçüde beyaz topluluğa bağlıdır, çok ciddi ölçüde vurgunculara bağlıdır, çok ciddi ölçüde çıkar gruplarına bağlıdır, çok ciddi ölçüde bu ülkede bağlanmayı reddetmiş ya da hatta böyle şeylerin olup bittiği hakkında zerrece bilgisi olmayan büyük bir orta dalgaya bağlıdır.

Ben, çok dar görüşlü olmakta ısrar eden, çok karmaşık bir ülkedeki belli bir demokrasinin üyesi olarak konuşuyorum.

Basitlik, samimiyetle birlikte büyük bir Amerikan erdemi olarak kabul edilir.

ÖZÜR SİLSİLESİ

Özür dilerim. [Richard Nixon]

Çok içten özür dilerim. [Larry Craig]

Ve özür dilerim. [Rahm Emanuel]

Bu konuda içtenlikle üzgünüm. [Arnold Schwarzenegger]

Hiç mazeret yok. [John Rowland]

Özür dilerim... [Bill Clinton]

Çok hata işledik. [Ronald Reagan]

Bunun için özür dilerim. [Todd Akin]

Çok üzgünüm. [Hillary Clinton]

Bunu size yaptığım için özür dilerim ama alışmanız gerek. Bu da hayatın o küçük sorunlarından biri. [Donald Trump]

Bütün sorumluluğu üstleniyorum. [John Ensign]

Bugün tekrar özür dilemek için buradayım. [Anthony Weiner]

Bu yüzden özür dilerim... ondan... [Robert Bentley]

İşlediğim herhangi bir hata için bütün sorumluluğu üstleniyorum. Ferguson şehrine ve orada yaşayan halka hizmet etmek bir onur. [Thomas Jackson]

Bunun sonuçlarından biri,
olgunlaşmamanın da bir erdem olarak kabul edilmesi.
Yani perdedeki vaktinin büyük kısmını
Kızılderililere ihtarda bulunarak geçiren birinin,
diyelim ki John Wayne'in, büyümesi gerekmiyordu.

O malum gecede Londra'daydım.
Özgürdük ve kendimize gerçekten lüks,
dostça bir yemek ikram etmeye karar verdik.
Şef garson gelip bana bir
telefon olduğunu söyledi,
kız kardeşim Gloria cevap vermek için kalktı.
Ve geri döndüğünde çok tuhaftı —
hiçbir şey söylemedi,
ben de bir şey sormaya korktum adeta.
Sonra, besbelli tadını almadığı bir şeyi geveleyerek,
dedi ki,
“Eh, sana söylemek zorundayım çünkü basın yolda,
buraya geliyorlar. Az önce Malcolm’u öldürmüşler.”

DICK CAVETT ŞOV -1968-

James Baldwin: Amerikan cumhuriyetinin kitabının sunduğu kanıtlarda, bana şunları söyleyen kişiyle tartışmama yol açacak hiçbir şey yok: "Pamuğu toplamak için bize ihtiyaçları vardı, artık ihtiyaçları yok. Olmadığına göre hepimizi öldürecekler. Tıpkı Kızılderililere yaptıkları gibi." Ve ben bunun Hristiyan bir ulus olduğunu, kardeşlerinin sana asla böyle bir şey yapmayacağını söyleyemem, çünkü sicil çok uzun ve çok kanlı. Bütün yaptığımız bu. Bütün o gömülmüş cesetler şimdi konuşmaya başladı.

H. Rap Brown (1967): Şiddet gereklidir diyorum, şiddet Amerikan kültürünün bir parçasıdır. Kirazlı turta ne kadar Amerikansa, o da öyledir. Siyah iktidar, kardeşlerim.

DICK CAVETT ŞOV -1968-

James Baldwin: Beyaz olsaydık, İrlandalı olsaydık, Yahudi olsaydık, Polonyalı olsaydık, aslında zihninizde bir referans çerçevesine sahip olsaydık, bizim kahramanlarımız sizin de kahramanlarınız olurdu. Nat Turner tehdit olacağına, sizin kahramanınız olurdu. Malcolm X hâlâ yaşayabilirdi. Herkes cesur küçük İsrail'le iftihar ediyor - ki buna karşı hiç itirazım yok; yanlış anlaşılacak istemiyorum, Yahudi aleyhtarı değilim. Ama biliyorsunuz, İsrailliler silahları ele alınca ya da Polonyalılar, ya da İrlandalılar

ya da dünyada herhangi bir beyaz adam "bana ya özgürlük, ya ölüm verin," deyince bütün beyaz dünya alkışlıyor. Siyah bir adam tamamen, kelimesi kelimesine aynı şeyi söyleyince, suçlu olduğuna hükmediliyor ve suçlu muamelesi görüyor ve bu pis zenciden örnek oluşturmak için mümkün olan her şey yapılıyor ki bir daha onun gibisi çıkmasın.

THE LAND WE LOVE / SEVDİĞİMİZ ÜLKE **ABD Hükümeti Filmi -1960-**

Sevdiğimiz şu ülkeye bakın bir. Etrafınıza bakın, her neredesiniz. Sonsuz güzellikte bir manzara ve özgürlük var. Bu, tek tek her yurttaş için farklı şeyler anlamına gelen ve doğuştan var olan bir Amerikan hakkıdır.

Hoş bir sahada acele etmeden geçirilen bir golf öğleden sonrasdır. Bir lunaparktır, hız trenine binmektir. İlçe panayırında bir gündür. Heyecanlı bir gündür, elli eyalet arasında kısıtlanmadan seyahat etmektir, kıtanın tacındaki bu mücevherlerin tadını sınırsızca çıkarmaktır. Hepimiz için, Amerika'nın tamamıdır, manzara güzelliğinin tamamı, tarih mirasının tamamı, sınırsız fırsatlarının tamamı...

Martin Luther King (bir toplantıda konuşuyor):
Artık Vietnam'a fazla bomba attık. Ulusal onurumuzu koruyalım. Bombalamaya son verin! Ve savaşı durdurun!

Bu ÷lkeye, bize söylemeye çalıştığım,
şunu bilmemiz gerektiğidir...

... bunun farkına varmalıyız ki,
dünyada başka hiçbir ÷lke böylesine şışman
ve böylesine parlak tüylü, ve böylesine güvenli,
ve böylesine mutlu, ve böylesine sorumsuz
ve böylesine ölü olmamıştır.

Başka hiçbir ÷lkenin bir
Plymouth hayali kurmaya gücü yoktur,
ve bir eşi, ve çitle çevrili bir evi ve sağ-salim
büyüyüp üniversiteye giden ve yönetici olan, ve sonra
evlenen ve Plymouth'ları ve evleri
vesaireleri olan çocuklarıyla.
Pek çok insan bu şekilde yaşamaz
ve bunu hayal edemez,
ve "demokrasi"den söz ettiğimizde
bunu kastettiğimizi bilmez.

Sanayi öyle inşa edilmiştir ki Amerikan halkına
ömür boyu devam eden bir Amerikan yaşantısı
fantezisi sunmaya mecburdur.

Eğlence anlayışlarını ise
narkotik kullanımından ayırt etmek zordur.

TRISHA GODDARD ŞOV

Trisha Goddard: (Kızlarınızın) Siyahi partnerleri olması konusunda sizi kaygılandıran nedir? İnsanların onları hakir görmesi mi? Ya da onları yargılamaları mı?

Anne: Evet, insanların onları hakir gördüğünü düşünüyorum.

TV ekranını hangi süreyle olursa olsun izlemek
Amerikan gerçeklik duygusu hakkında
cidden korkutucu bazı şeyler öğrenmek demektir.

Ne olmak istediğimiz ile aslında ne olduğumuz
arasında zalimce kapana sıkışmış durumdayız.
Ve kendimize bu kıtada yaşadığımız hayatların
neden genelde öylesine boş, öylesine
ehlileşmiş ve öylesine çirkin olduğunu
sormaya istekli olmadıkça,
olmak istediğimiz şeyi de mümkün değil olamayız.

Bu imgeler mesele çıkarmak için değil,
güvence vermek için tasarlanmıştır.
Aynı zamanda dünyayla olduğu gibi,
kendimizle başa çıkma yeteneğimizi de zayıflatırlar.

DICK CAVETT ŞOV -1968-

Dick Cavett: Grubumuza birini eklemek istiyorum. Profesör Paul Weiss, Yale’de felsefe profesörü. (Weiss girer) Sahne arkasında şovu dinleyebildiniz mi?

Paul Weiss: Büyük kısmını duydum, ama o sırada (*duyulmuyor*) arkasındaydım, onun için de sadece bir kısmını duyabildim.

Dick Cavett: Katılmadığınız bir şey duydunuz mu?

Paul Weiss: Büyük kısmına katılmadım ... elbette, katıldığım da büyükçe bir kısım var. Ama sanırım çok önemli bir konuyu gözden geçiriyor. Her birimiz, bence, korkunç şekilde yalnızız. O kendi bireysel hayatını yaşıyor. Din ya da ten rengi ya da boyut ya da biçim ya da yetenek eksikliği olarak önünde her tür engel var ve sorun da erkek olmak.

James Baldwin: Ama benim tartıştığım aslında o sorun değildi. Ben bir zenci, bir siyah adam, erkek olma girişiminde bulunduğunda karşısındaki zorlukları, engelleri, toplumun üstüne savurduğu o çok gerçek ölüm korkusunu tartışıyordum.

Paul Weiss: Siyahi adam ve beyaz üzerindeki bütün bu vurgu burada olan bir şeyi vurguluyor, ama onu vurguluyor ya da belki abartıyor ve bu yüzden de insanları dahil olmamaları gereken gruplara koymamıza yol açıyor. Benim karaderili bir bilimadamı ile alimliğe karşı olan bir beyaz adamdan daha fazla ortak nokta var. Sizin de edebiyata tümüyle karşı

olan birinden çok beyaz bir yazarla ortak noktanız olmalı. Öyleyse neden hep ten rengi üzerinde yoğunlaşıyorsunuz? Ya da din? Ya da bu? Erkekler arasında bağlantı kurmanın başka şekilleri de var.

James Baldwin: Size şunu söyleyeyim: 1948'de bu ülkeden ayrıldığımda, tek bir nedenle ayrıldım, tek bir nedenle –nereye gittiğim umurumda değildi. Hong Kong'a gitmiş olabilirdim, Timbaktu'ya gitmiş olabilirdim, sonunda kendimi Paris'te buldum, Paris sokaklarında, cebimde kırk dolarla ve orada bana burada olmuş olanlardan beterinin olamayacağı teorisine dayanarak. Kendi başına yazar olarak başarıya ulaşmaktan söz ediyorsunuz; yaşarken yararlandığın bütün antenleri kapatabilmen gerekir, çünkü bir kez sırtını bu topluma döndün mü, ölebilirsin. Ölebilirsin. Ve bir daktilonun başına oturup da bunun üzerinde yoğunlaşmak, eğer etrafındaki dünyadan korkuyorsan, çok zordur. Paris'te yaşadığım yıllar benim için bir şey yaptı: Beni o özel sosyal terörden, kendi zihnimin paranoyası olmayıp da her polisin, her patronun, herkesin yüzünde görünen gerçek toplumsal tehlikeden kurtardı.

Paul Weiss: Herkesin değil...

James Baldwin: Bu ülkedeki çoğu beyazın nasıl hissettiğini bilmiyorum. Nasıl hissettikleri konusunda ancak onların kurumlarının durumundan bir sonuca varabilirim. Beyaz Hristiyanlar zencilerden nefret eder mi etmez mi bilmiyorum, ama beyaz olan bir Hristiyan kilisemizle kara olan bir Hristiyan kilisemiz olduğunu biliyorum. Malcolm X'in bir seferinde dediği gibi,

Amerikan yaşantısında en fazla ayrımcılık olan saat, Pazar günü tam ögle vaktidir. Bu da benim için, bir Hristiyan ulus hakkında çok şey söylüyor. Zarar görmeden çoğu beyaz Hristiyan'a güvenemeyeceğim anlamına geliyor ve Hristiyan kilisesine kesinlikle güvenemeyeceğimi de biliyorum. İşçi sendikaları ve patronları benden sahiden nefret mi ederler bilmiyorum –önemi yok– ama sendikalarında olmadığını biliyorum. Emlak lobisinin karaderililere karşı bir tavrı var mı bilmiyorum, ama emlak lobisinin beni gettoda tuttuğunu biliyorum. Eğitim kurulu karaderili insanlardan nefret eder mi, bilmiyorum, ama çocuklarıma verdikleri ders kitaplarını ve gitmek zorunda kaldığımız okulları biliyorum. Şimdi, buna kanıt derler. Benden kendimi, karımı, kadınımi, kız kardeşimi, çocuklarımi Amerika'da var olduğu konusunda bana güvence verdiğiniz ama benim asla görmediğim bir idealizme dayanarak riske atacak bir itimat göstermemi bekliyorsunuz.

Bütün Batılı uluslar bir yalan ağına takılmış,
yapmacık hümanizmalarının ağına;
bu da demektir ki tarihlerinin hiçbir ahlaki gerekçesi yok,
ve Batı'nın da ahlaki yetkesi yok.

Dostoyevski'nin *Budala*'sındaki karakterlerden biri
"Alçak da olsam," diyor,
"insanlığa ekmek getiren vagonlara inanmıyorum...
çünkü insanlığa ekmek getiren vagonlar...
soğukkanlılıkla, insanlığın hatırı sayılır bir kısmını
taşındıklarının tadını çıkarmaya dahil etmeyebilir."

Amerika'nın refah düzeyi uzun bir süre yükseldi:
Bu refah milyonlarca insanın canına mal oldu.
Şimdi, bu refahtan en olağanüstü çıkarları
elde edenler bile
bu çıkarlara tahammül edemiyor:
Onları anlayamıyorlar da, onlarsız yapamıyorlar da.
Hepsinden önemlisi, bu hayat şekli için kurbanlarının
ya da uyruklarının ödediği bedeli hayal edemiyorlar
ve bu yüzden de kurbanlarının
niye isyan ettiğini bilmek ellerinden gelmiyor.

Bu bir ulusun ya da bir krallığın düşüşü için bir formül,
çünkü hiçbir krallık kendini yalnızca baskıyla ayakta
tutamaz.

Baskı, onu savunanların aslında yaptığını
düşündükleri şekilde çalışmaz.
Örneğin kurbanı hasmının kuvvetini açıklamaz.
Tam tersine, kurbanın zaafını,
hatta paniğini açıklar
ve bu açıklama kurbanı sabır bahşeder.

Kara Panter baskını

Palm Springs'te bir gün var ki
sonsuz kadar hatırlayacağım,
pırıl pırıl bir gün.

Hollywood'da üslenmişim,
Malcolm X'in Otobiyografisi'nin
beyazperde versiyonu üzerinde çalışıyordum.
Zor bir görevdi, çünkü Malcolm'u tanıyordum,
ne de olsa bozuşmuştuk, onunla çalışmışım
ve ona sevgiden kolayca ayırt edilemeyen,
eğer ayırt edilebiliyorsa yani,
büyük bir takdir besliyordum.

Billy Dee Williams şehre gelmişti,
ve bizde kalıyordu.
Billy Dee'yi Malcolm rolü
için çok istiyordum.

Telefon havuza getirilmişti,
çalınca ben açtım.
Pikap hâlâ çalıyordu.

"Henüz ölmedi ama başından yaralanmış."

Coretta Scott King ve ailesi Martin Luther King, Jr.'nin tabutu başında

Robert Kennedy: Hepiniz için çok üzücü haberlerim var ve sanırım bütün yurttaşlarımız için ve dünyanın dört bucağında barışı seven bütün insanlar için. Haber şu: Martin Luther King bu gece vuruldu ve öldürüldü.

O akşamın gerl kalanını doğru dürüst hatırlamıyorum.
Ağladığımı hatırlıyorum, kısa bir süre,
Üzüntüden ziyade çaresiz bir öfkeyle
ve Billy'nin beni teselli etmeye çalışmasını.
Ama aslında o akşamı hiç hatırlamıyorum.

Kilise ağzına kadar doluydu.
Önümdeki sırada Marlon Brando, Sammy Davis,
Eartha Kitt oturuyordu. Sidney Poitier yakındaydı.

Harry Belafonte'nin Coretta King'in yanında
oturduğunu gördüm.
Çocukluğumdan beri insanların içinde
ağlamamak konusunda bir takıntım vardır

Martin Luther King, Jr.'ı anma töreninde ağlayan kadın

ve kendime hakim olmaya odaklanmıştım.
Martin için ağlamak istemiyordum;
gözyaşları beyhude görünüyordu.
Ama şundan da korkmuş olabilirim,
ve korkan tek kişi de ben olamam,
bir kez ağlamaya başlarsam artık durmam diye.
Ağlamaya başladım ve sendeledim.
Sammy koluma yapıştı.

Amerika'da zencinin hikâyesi
Amerika'nın hikâyesidir.
Hoş bir hikâye değildir.

Ne yapabiliriz?
Eh, ben yorgunum....
Nasıl olur bilmiyorum.
Bildiğim şu ki nasıl olursa olsun,
kanlı olacak;
zor olacak.
Hâlâ, bu ülkeyle daha önce yapılmamış
bir şey yapabileceğimize inanıyorum.
Burada yanılmamızın nedeni, sayıları düşünmemiz.

Sayılara ihtiyacınız yok; tutkuya ihtiyacınız var.

Ve bu da dünya tarihince kanıtlanıyor.
Trajedi şurada ki aldırıldığını söyleyenlerin çoğu aldırmıyor.
Umursadıkları tek şey güvende olmaları ve kârları.

Amerikan hayat tarzı başarısızlığa uğradı
—insanları daha mutlu etmede ya da iyileştirmede.
Bunu kabul etmek istemiyoruz,
ve kabul etmiyoruz.
Bomboş ve suçlu olan çocuklarımızın
formülle düzeltilebilecek

Ben McDaniel'in sabıka fotoğrafı

bir yanlış hesaplama sonucu olduğuna
inanmakta ısrar ediyoruz;
şehirlerimizi dünyanın en tehlikeli şehirleri kılan
dipsiz ve amaçsız düşmanlığın
bir avuç sapkın kişi tarafından
yaratıldığına ve hissedildiğine de;
bu ülkenin her yerinde insanı ağız açık bırakan
tutkulu inancın, kişisel yetkenin yokluğu,
sadece bizim hayli dokunaklı olan sürü halinde yaşama
ve demokratik olma eğilimimizi kanıtlar.

Preston James'in sabıka fotoğrafı

Bugün Birleşik Devletler'de etrafına bakınmak bile
peygamberler ile melekleri ağlatmaya yeter.
Burası özgür olanların ülkesi değil;
sadece, pek gönülsüzce ve ara sıra,
cesurların yuvası.

Bazen Amerika Birleşik Devletleri'nin karaderili nüfusunun tamamının uzun süre önce şiddetli paranoyaya boyun eğmeyişinin mutlak bir mucize olduğunu hissediyorum. İnsanlar sonunda sana, toplumsal gerçekliği açığa çıkarma girişimiyle "İyi de, çok barut gibisiniz!" diyorlar. Eh, barut gibi olabilirim de, olmayabilirim de, ama öyleysem eğer, iyi nedenlerim olduğundandır: Bunların arasında da, sanki hayat barut misali olmak için hiç neden sunmuyormuşçasına davranmamıza izin veren Amerikan körlüğü ya da ödleliği başı çeker.

Doris Day

Bu ÷lkede,
tehlikeli olacak kadar uzun süreyle,
iki düzeyde tecrübe olagelmıştır.
Biri, zalimce belirtirsek,
Gary Cooper ve Doris Day'ın
imgeleriyle özetlenebilir:
Onlar dünyanın görüp göreceğı en grotesk
masumiyet timsalleri.
Ve diğeri, yeraltında, vazgeçilmez ve reddedilmiş,
diyelim ki, Ray Charles'ın ses tonu
ve yüzüyle özetlenebilir.

WHAT'D I SAY?
(Ray Charles)

*Hey anacığım, bana kötü muamele etme
Gel de babacığın seve bütün gece
Tamam, her şey tamam şimdi, biliyorum ki tamam, hey hey hey
Beni ıstırap içinde gördüğünde
Geliver bebeğim, bul çaremi.*

**Ve bu iki tecrübe düzeyi arasında
asla hakiki bir yüzleştirme olmamıştır.**

**DORIS DAY, "SHOULD I SURRENDER"
LOVER COME BACK / AŞKA DAVET'ten -1961-**

Kötü mü olsam, tatlı mı?

Yoksa teslim mi olsam?

Yakaran sözleri öyle nazikçe rica ediyor ki

Yoksa bu aşkın beni sonunda yeneceği gece mi?

Laura Nelson'ın linç edilmesi

Beni linç edemezsiniz
ve gettolarda tutamazsınız,
kendiniz bir canavar haline gelmeden.
Üstelik bana korkutucu bir avantaj veriyorsunuz.

Bana hiç bakman gerekmedi.
Benim sana bakmam gerekti.
Benim hakkımda bildiğinden fazlasını
bilirim senin hakkında.
Yüzleşilen her şey ille de değişmez;
ama hiçbir şey değiştirilemez yüzleşmedikçe.

**BEN
PİS ZENCİ
DEĞİLİM**

Tarih geçmiş değildir.

Şimdidir.

Tarihimizi yanımızda taşırız.

Biziz kendi tarihimiz.

Böyle değilmiş gibi davranırsak düpedüz suçluyuz.

Buna tanıklık ediyorum;

dünya beyaz değil,

asla beyaz olmadı,

beyaz olamaz.

Beyaz bir iktidar metaforudur

ve bu da basitçe tanımlamanın bir şeklidir

Chase Manhattan Bankası'nı.

THE NEGRO AND THE AMERICAN PROMISE -1963- (ZENCİ VE AMERİKAN VAADİ)

James Baldwin: Kötümser olamam, çünkü yaşıyorum. Kötümser olmak demek, insan hayatının akademik bir konu olduğunu kabul ettiniz demektir, onun için de iyimser olmak zorundayım. Neye tahammül etmemiz gerekiyorsa ederek sağ kalabileceğimize inanmak zorundayım. Ama bu ülkedeki zenci... bu ülkedeki zencinin geleceği, tam tamına bu ülkenin geleceği kadar pırıl pırıl ya da karanlıktır. Tamamen Amerikan halkına düşer bu – onca uzun süredir hep çamur atıkları bu yabancıyla yüz yüze gelip onunla ilgilenerek bağırlarına basıp basmayacaklarına.

Beyazların yapması gereken kendi kalplerinde neden her şeyden önce bir "pis zenci" olması gerektiğini bulmaktır, çünkü ben pis zenci değilim, bir adamım. Ama sen benim pis zenci olduğumu düşünüyorsan, ona ihtiyacın var demektir. Kendine sorman gereken soru, bu ülkenin beyaz nüfusunun Kuzey'de ve Güney'de kendine sorması gereken sorudur, çünkü bu bir ülkedir ve bir zenci için Kuzey ile Güney arasında fark yoktur –sadece seni iğdiş etmeleri arasında bir fark vardır, ama iğdiş gerçeği de bir Amerikan gerçeğidir... Eğer buradaki pis zenci ben değilsem ve onu sen icat ettinse, siz beyazlar onu icat ettinizse, niye olduğunu bulmanız gerek. Ve bu ülkenin geleceği de buna dayanıyor, bu soruyu sorabilip sormadığına...

JENERİK

Ben Senin Zencin Değilim

(93 dk. ABD/Fransa/Belçika/İsviçre)

Yönetmen: Raoul Peck

Senaryo: James Baldwin

Derleyen ve kurgulayan: Raoul Peck

Anlatıcı: Samuel L. Jackson

Yapımcılar: Rémi Grellety, Raoul Peck, Hébert Peck

Ortak yapımcılar: Patrick Quinet, Joelle Bertossa

James Baldwin terekesinin tam desteği ve işbirliğiyle

Kurgu: Alexandra Strauss

Görüntü yönetmeni: Henry Adebonojo, Bill Ross, Turner Ross

Animatör: Michel Blustein

Ses: Valerie Le Docte, David Gillain

Müzik: Alexei Aigui

Arşiv araştırması: Marie-Helene Barberis; Nolwenn Gouault'un
yardımıyla

ARTE France: Fabrice Puchault, Alex Szalat

ITVS Uygulayıcı yapımcıları: Sally Jo Fifer, Lois Vossen

NBPC Uygulayıcı yapımcısı: Leslie Fields-Cruz

Yapım: Velvet Film, Inc. (ABD), Velvet Film (Fransa), Artemis Productions, Close Up Films

Ortak yapım: ARTE France, Independent Television Service (ITVS), finansmanı sağlayanlar Corporation for Public Broadcasting (CPB), RTS Radio Television Suisse, RTBF (Television beige), Shelter Prod Centre National du Cinema ve de l'Image Animée, Avrupa Birliği'nin MEDIA Programı, Sundance Enstitüsü Belgesel Film Programı, Ulusal Karaderili Programlama Konsorsiyumu (NBPC), Cinereach, PROCIREP—Societe des Producteurs, ANGOA, Taxshelter.be, ING, Federal Belçika Hükümetinin Vergi Koruması Teşviki Cineforum, Loterie Romande

Satış Ajanları: ICM Partners, Wide House

BİBLİYOGRAFYA

James Baldwin'ın *I Am Not Your Negro* / *Ben Senin Zencin Değilim*'in anlatımı için kullanılan eserleri:

"As Much Truth As One Can Bear." *New York Times Book Review*, 14 Ocak, 1962. *The Cross of Redemption*'da toplanmış.

"Black English: A Dishonest Argument." *Black English and the Education of Black Children and Youth* (Kara İngilizce ve Kara Çocuklar ile Gençlerin Eğitimi): Proceedings of the National Invitational Symposium on the King Decision. (King Kararı hakkındaki Ulusal Davet Esasına Bağlı Sempozyumun Tutanakları) Detroit: Karaderili İncelemeleri Merkezi, Wayne Eyalet Üniversitesi, 1980. *The Cross of Redemption*'da toplanmış.

The Cross of Redemption. New York: Pantheon Books, 2010.

The Devil Finds Work. New York: Vintage Books, 1976, 2011.

Letter from James Baldwin to Jay Acton, (James Baldwin'den Jay Acton'a Mektup) 30 Haziran, 1979.

"Notes Toward Remember This House/ Bu Evi Hatırla'ya İlişkin Notlar"da, 28 Ekim, 1980.

"Lorraine Hansberry Zirve Toplantısında" *Freedomways*, no. 19 (1979): 269—72. *The Cross of Redemption*'da toplanmış.

"Mass Culture and the Creative Artist: Some Personal Notes." ("Kitle Kültürü ve Yaratıcı Sanatçı: Bazı Kişisel Notlar.) *Culture for the Millions: Mass Media in Modern Society* (Milyonlar için Kültür: Modern Toplumda Kitle İletişimi), editör Norman Jacobs. Princeton, N. J.: Van Nostrand, 1959. *The Cross of Redemption*'da toplanmış.

- "Ulusalcılık, Kolonyalizm ve Amerika Birleşik Devletleri: 12'ye Bir Dakika Kala" 2 Haziran, 1961'deki ilk Yıllık Kutlamasında Afrika için Özgürleştirme Komitesi'nin Sponsoru olduğu forum. New York: Photo-Offset Press, 1961. *The Cross of Redemption*'da toplanmış.
- "Bütün Kuzey Şehirlerinden Gelen Haberler, Olduğundan Az Göstersek Bile, Amansız: Ulusa Yıllık Sesleniş bir Felaket". *New York Times*, 5 Nisan, 1978. *The Cross of Redemption*'da toplanmış.
- No Name in the Street*. New York: Vintage Books, 1972.
- "Sidney Poitier." *Look*, 23 Temmuz , 1968. *The Cross of Redemption*'da toplanmış.
- "The White Problem." *100 Years of Emancipation* (100 Yıllık Azat), editör: Robert A. Goodwin. Chicago: Rand McNally, 1964. *The Cross of Redemption*'da toplanmış.

İZİNLER

James Baldwin'ın yazdıklarını yeniden basma izni James Baldwin Terekesi'nden alınmıştır.

Bob Dylan'ın "Only a Pawn in Their Game / Onların Oyununda Bir Piyon Sadece" si şarkı sözleri, (Kara Plak, Bob Dylan, *Sözler*) telif hakkı © 1963, 1964, Warner Bros. Inc.; 1991, 1996'da Special Rider Music tarafından yenilendi. Bütün hakları saklıdır. Uluslararası telif hakkı güvence altına alınmıştır. İzinli olarak yeniden basıldı.

Sözleri ve müziği Ray Charles'a ait "What'd I Say"ın şarkı sözleri, telif hakkı © 1959 (yenilenmiş), Unichappell Music and Mijac Music'e ait. Bütün hakları saklıdır. Alfred Music'in izniyle kullanılmıştır. Telif hakkı © Hal Leonard Corporation. İzinli olarak yeniden basıldı.

Müziği Adam Ross'a, sözleri William Landan'a ait "Should I Surrender"ın şarkı sözleri, telif hakkı © 1962 Big Sur Music, BMI'ye ait.

FOTOĞRAFLAR

Malcolm X (Burt Shavitz/The LIFE Images Collection/Getty Images)	29
Martin Luther King, Jr., ailesiyle (pam koner-yohai / Corbis Premium Historical / Getty Images).....	29
Medgar Evers (Özel Koleksiyon / Bridgeman Images)	29
Üç genç adam ırk ayrımını protesto ediyor (AP Images).....	33
Dorothy Counts (The Charlotte Observer).....	34
Joan Crawford <i>Dance, Fools, Dance</i> 'de, 1931 (MGM).....	35
Clinton Rosemond <i>They Won't Forget</i> 'te, 1937 (Warner Bros.)	43
John Wayne <i>Stagecoach</i> 'ta (Cehennem Dönüşü), 1939 (United Artists).....	44
James Baldwin İstanbul'da, daktilosunun başında, 1964 (© sedatpakay.com).....	47
Selma'da göstericiler ve polis (© Spider Martin)	54
Martin Luther King, Jr. ve Malcolm X el sıkışıyor (Bettmann / Bettmann / Getty Images)	60
Lorraine Hansberry (<i>Afro Newspaper</i> / Gado / Arşiv Fotoğrafları / Getty Images).....	67
Jackson Daily News, 12 Haziran, 1963.....	68
Fredi Washington, <i>Imitation of Life</i> 'ta (<i>Kırık Hayatlar</i>), 1934 (Universal Pictures)	74
Cumberland Federal Kamp Alanı, Virginia. Grup Mr. Foller'ın çiftliğinde, James F. Gibson'dan, 1862. (Kongre Kütüphanesi)	77
Richard Widmark <i>No Way Out</i> 'ta (<i>Can Düşmanı</i>), 1950 (20th Century Fox).....	79
Sidney Poitier ve Tony Curtis <i>The Defiant Ones</i> 'ta (<i>Kader Bağlayınca</i>), 1958 (United Artists).....	83
Chiquita muz reklamından fotoğraf (© Streamline Films, Inc.).....	84
Sidney Poitier <i>Guess Who's Coming to Dinner</i> 'da (Beklenmeyen Misafir), 1967 (Columbia Pictures)	85

Sidney Poitier <i>In the Heat of the Night</i> 'da (<i>Gecenin Sıcaklığında</i>) gülümsüyor (Rod Steiger'e), 1967 (United Artists)	86
Rod Steiger <i>In the Heat of the Night</i> 'da (<i>Gecenin Sıcaklığında</i>) gülümsüyor (Sidney Poitier'e), 1967 (United Artists)	86
<i>Zenci'yi Satmanın Sırrı</i> 'ndan (Johnson Reklam Şirketi'nin, LLC izniyle. Bütün hakları saklıdır.)	90
<i>Zenci'yi Satmanın Sırrı</i> 'ndan (Johnson Reklam Şirketi'nin, LLC izniyle. Bütün hakları saklıdır.)	90
James Baldwin Cambridge Üniversitesi Tartışması'nda William F. Buckley ile, 1965 (Cambridge Birliği Derneği - Union Society / BBC / Getty Images)	92-93
John Wayne <i>The Searchers</i> 'ta (<i>Çöl Aslanı</i>), 1956 (John Springer Koleksiyonu / Corbis Historical / Getty Images)	101
Evin önünde aile, Kodak, 1958	105
Black Panther (Kara Panter) baskını, 30 Ağustos, 1970, D. Ligato, fotoğrafçı (Philadelphia Akşam Haber Bülteni / Özel Koleksiyonlar Araştırma Merkezi, Temple Üniversite Kütüphaneleri, Philadelphia, PA)	113
Coretta Scott King ve ailesi Martin Luther King, Jr.'ın tabutu başında (© Costa Manos / Magnum Fotoğrafları)	115
Martin Luther King, Jr.'ın anma töreninde ağlayan kadın (© Bob Adelman)	116
Ben McDaniel'in sabıka fotoğrafı (Ulusal Arşiv)	118
Preston James'in sabıka fotoğrafı (Ulusal Arşiv)	119
Rodney King'in dövülmesi 3 Mart, 1991	120
Doris Day Lullaby of Broadway'de, 1951 (Warner Bros.)	121
Ray Charles, "What'd I Say"	122
Doris Day <i>Lover Come Back</i> 'te (<i>Aşka Davet</i>), 1961 (Universal Pictures)	124
Laura Nelson'ın linç edilmesi, 25 Mayıs, 1911, Okemah, Oklahoma (Oklahoma Tarih Derneği)	125
James Baldwin, <i>The Negro and the American Promise</i> / Zenci ve Amerikan Vaadi'nde, 2004 (WGBH)	130

**“Amerika’da zencinin hikâyesi
Amerika’nın hikâyesidir.
Hoş bir hikâye değildir.”**

Malcolm X, Martin Luther King Jr. ve Medgar Evers. Amerika’daki siyahi mücadelenin üç sembol ismi. Üçü de 40 yaşını görmeden öldürüldüler... Birbirinden farklı yöntem ve üsluplarla Amerika’daki ırkçılığa karşı mücadele eden bu üç “siyah adam”ın ortak arkadaşıydı James Baldwin. Yazdığı eserler haricinde yaşantısında da insan hakları savunucusu kimliğiyle tanınan **JAMES BALDWIN**’in kaleminden ABD’deki “ırkçılığa” karşı bir başkaldırı metni **BEN SENİN ZENCİN DEĞİLİM**.

James Baldwin’in tamamlayamadığı *Remember This House* adlı romanına ait notlar, diğer belge ve tanıklıkları bir araya getirip derleyen Raoul Peck’in, aynı adla sinemaya da uyarladığı **BEN SENİN ZENCİN DEĞİLİM**, Baldwin’in birçoğu kendi hayatından anlarla yıllardır değişmeyen Amerika’daki ‘zenci’nin hikâyesini anlatıyor.

“Dünyada herhangi bir beyaz adam ‘bana ya özgürlük ya ölüm verin,’ deyince bütün beyaz dünya alkışlıyor. Siyah bir adam tamamen, kelimesi kelimesine aynı şeyi söyleyince, suçlu olduğuna hükmediliyor ve suçlu muamelesi görüyor ve bu pis zenciden örnek oluşturmak için mümkün olan her şey yapıyor ki bir daha onun gibisi çıkmasin.”

[kirmizikedi.com](https://www.kirmizikedi.com)
[/kirmizikedi.yayinevi](https://www.kirmizikedi.com/yayinevi)
[/kirmizikedi.kitap](https://www.kirmizikedi.com/kitap)
[/kirmizikedi.yayinevi](https://www.kirmizikedi.com/yayinevi)

₺20

KDV muafiyeti uygulanmıştır

